

ORIGINEA UNOR POVESTI SI LEGENDE ALE ROMÂNILOR

Note istorice si analize pe texte antice

Paul M Cristea, Dec. 1, 2023. Revizuit Dec. 16, 2023/ Oct. 2024/ Feb. 2025

CUPRINS

1. Abstract -----	Pag. 2
2. Cântece si colinde românești aparent cu rădăcini în preistorie-----	Pag. 3
3. Colinde cu flăcăul călărind un armăsar alb, legatură cu cavalerul Tracic-----	Pag. 3-
4. Colinde populare românești cu motive ‘revărsarea mării’, fecioara (fetutza) si bourul. Posibil legătură cu evenimentele geo - climatice si inundarea Pontului Euxin din era neoliticului timpuriu-----	Pag. 4
5. Urme ale pădurii îngropate de la Mihailești provocate de inundații tip deluvial -----	Pag. 7
6. Povesti cu Pacală si Tândală, tăntălău -----	Pag. 10
7. Despre Balada Ciobănească Miorița -----	Pag. 12
8. Povestile cu Făt Frumos si mitul lui Phaeton “La soare te puteai uita, dar la el, ba” ---	Pag. 15
9. Philostratus cel Batrân despre mitul lui Phaeton -----	Pag. 17
10. Originea arhaică a cultului mărtisorului, existent astăzi numai la români -----	Pag. 19
11. În Tracia, Dacia si la festivalurile antice din Samothrace se practica sacrificarea animaleor folosind ghirlande infula -----	Pag. 22
12. Urmărind locurile de răspândire a cultului mărtisorului se pot vedea zonele în care există si astăzi descendenți ai acestei populații antice Daco / Thrace -----	Pag. 24
13. Originea posibilă tracică a cvântului sat, sate/ satula, satre -----	Pag. 25
14. Monede din localități tracice cu zeități Bacus (Bassara), Apollo, Hermes, si simboluri sacre dionisiene/ bacice (bassara): cupe, satiri, capre, berbeci, zimbri (bouri). -----	Pag. 26
15. Numele Basarabiei, astăzi Republica Moldova, posibil legatură cu Bassareus/Bassara, numele Lidian a lui Dionisus. -----	Pag. 28
16. Despre numele satului de ciobani (A)Polovragi -----	Pag. 28
17. Despre numele țării Lovistei -----	Pag. 31
18. Mitul Dochiei al țăranilor români si numele de Cappadocia, Anatolia, o legatură posibil cu origini preistorice -----	Pag. 32

Motto: "Dacia nu prezintă întru totul o extremă antichitate. Dar studiind timpurile preistorice ale țărilor de la Carpați și Dunarea de Jos, o lume veche dispărută, leagănul civilizațiilor ante-elene, se înfățișează înaintea ochilor noștri." - Nicolae Densușianu

"Nu vei putea face nimic pe această lume fără curaj: este cea mai mare calitate a minții, după onoare" - Aristotel

Abstract

"Va veni o vreme când se va acorda atenție acestui popor, prea puțin luat în seamă. Căntece și armonii se vor auzi venind de la această țară despre care nu se prea vorbește. După mii de ani de viață, acest neam se va ridica și lumea se va uimi ca de o minune, aflând în sfârșit, câte lucruri a știut neamul acesta despre conștiința universală. Bucuriile acestui popor au rămas ascunse; nefericirile lui n-au fost cunoscute. Nimeni nu i-a scris mitologia. Putini i-au cunoscut istoria. Și totuși, oamenii aceștia au avut, mai mult decât oricare alții, geniul mitului..." [Printesa Martha Bibescu]

În cercetările sale arheologice Maria Gimbutas a observat o relație între unele descoperiri arheologice, mitologie și producții folclorice conținând elemente greu de explicat, și care nu au legătură cu prezentul. Aceste elemente apar a fi ecouri venite din timpuri mult mai îndepărtate, din preistorie, situație ce ar presupune o continuitate a populației în aceste zone. În introducerea cărții sale din 1989, Gimbutas menționează: "Acest volum este un studiu în arheomitologie, un domeniu care include arheologia, mitologia comparată și folclor, unul pe care arheologii încă va trebui să-l exploreze" [Gimbutas 1989: xviii]. Cu o această abordare propunând un câmp nou de cercetare, ea a riscat să devină "oaia neagră" printre arheologii tradiționali. [Adrian Poruciuc, 2010 Prehistoric roots of Romanian and Southeast European Traditions]. Această idee a Mariei Gimbutas apare a fi revoluționară și nu poate fi considerată decât în anumite locuri cu o istorie milenară, cu rădăcini în preistorie așa cum este de exemplu, Peninsula Balcanică.

Astăzi Românii au un bogat folclor și chiar dacă există câteva elemente comune cu vecinii lor istorici-Greci, Albanezi, Sârbi, Bulgari, au în special unele tradiții în record din antichitate și pentru care arheologii au făcut descoperiri în tot Sud-Estul Europei. Folclorul românesc are mai mult un caracter cultural decât mitic dar, după cum vom vedea mai jos, are unele elemente cu rădăcini adânci în preistorie. Unele elemente

culturale cum sunt povesti, sau cuvinte din limbajul satelor t ranilor români par avea reflectie în mituri de tip Homeric, suger nd o origine, posibil, mult mai veche. In aceste circumstan te, se presupune că perpetuarea elementelor mitice nu ar fi fost posibilă dec t cu o continuitate a popula iei autohtne în Sud-Estul Europei din timpuri preistorice.

C ntece si colinde rom neşti aparent cu rădăcini în preistorie

 n cartea¹ sa, despre rădăcinile preistorice ale folclorului românesc, autorul Adrian Poruciuc a observat că ceea ce a definit 'mitologia clasică,' poate fi perceput în unele artefacte preistorice dezgropate de arheologi dar, paradoxal, din punct de vedere cronologic asemenea elemente pot fi regăsite în produsele folclorice din timpurile moderne. In aceste circumstan te, spune el, se poate asuma, că tot ce stim noi astăzi ca mitologie derivă, mai mult sau mai puțin, din via a ritual culturală a t ranilor preistorici, si se presupune că perpetuarea acestor ritualuri mitice nu ar fi fost posibilă dec t cu o continuitate a popula iei autohtne în Sud- Estul Europei.

Multe din c ntecele rituale populare si colindele din folclorul românesc prezintă caracteristici culturale, si nu mitice. Unele din ele reflectă o g ndire religioasă mai veche, care precedă mitologia de tip Homeric populată cu fiin e divine care seamănă cu oamenii si cu legături genealogice divine ca nume si ac iune si unde, suprema autoritate este Zeus, o manifestare tipică a tradi ilor patriarhale Indo-Europene (IE).

Cele mei vechi c ntece si colinde rom neşti prezentă motive despre <delfin care m n nc  mere>, <leu care vorbeşte si dansează> , <flăcăul călărind un armăsar alb>, sau despre <revărsarea Mării>, <f tutza² călărind bourul>, unele din ele fiind asociate astăzi cu ceremonii si urări de Crăciun si Anul Nou. Este evident că au o legatură cu o lume diferită si este de notat faptul că motive cu "dolf" (delfin) sau cu "Marea Neagră " apar în regiuni ale României ale căror locuitori nu au văzut niciodată un delfin sau Marea.

(1) "Prehistoric roots of Romanian and Southeast European traditions", the author Adrian Poruciuc, Edited by Joan Marler, with a preface of Miriam Robbins Dexter, University of California, Los Angeles, Sebastopol, CA, 2010

(2) Folosesc acest cuv nt românesc "F tutza" fiind acelaşi cuv nt folosit de Hesiod în mitul lui Faeton, unde F tutza păstorea cirezile de boi ale Zeului Soare, iar sora ei Lampetia  i păstorea oile.

Colinde cu flăcăul călărind un armăsar alb, legătură cu Cavalerul Tracic

 n sudul României există <colindele fl cului> care apar a avea ecou în miticul <C l retul Tracic>. Un luptător t n r călărind un armasar magic este un caracter în multe colinde, care apar în estul si sudul României. Este o legatură evidentă între caracterul C l retului Tracic si tradi ia Cavalerilor Danubieni

cu rădăcini din epoca bronzului. Călărețul Tracic apare pe o monedă din **Lycia**, si pe una de la **Istros din Moesia inferior**, care este expusă mai jos.

GORDIAN III and TRANQUILLINA, AD 29 July 238- 25 Feb 244.

ISTROS, MOESIA INF (ICTRIHNWN) MITHRA pe cal, pasare in stânga pe coloană. Bronz pentassarion, Varbanov, I 688, AMNG I/I 525, var (obv legend)

Metope cu "Mitra pe cal" se găsesc la muzeul Burdu, din Turcia, si din Istria. Impăratul Gordian bate monezi cu acest symbol în LYCIA si ISTRUS, Provincia Moesia Inferior

Notă numismatică

Se crede că bunicul tânărului împărat venea dintr-o familie din Anatolia, din cauza cognonumelui, **GORDIANUS**. (**Sabazios, Bahos**) apare pe monede din colectia M. Halkam. Imaginea iconică a divinitatii erou pe cal în luptă cu sarpele chthonic, pe care calul lui îl distruge, apare ca **votiv Thracic si Celtic**, care cu venirea Cristianitatii a fost transformat în imaginea **Sfântului Gheorghe si sarpele** (dragonul). Cele mai vechi apariții stiute sunt din secolele 10 - 11 în Capadochia si în icoanele crestine.

Istria, Metopă -Călărețul Trac, Muzeul National de istorie a României

De observant divinitatea erou pe cal în luptă cu "sarpele chthonic", motiv asemănător cu moneda lui Gordian iii

Dunărea, Ister în Grecia antică , (Ancient Greek: Ἰστροίη) a fost Zeul trac al râului. **Histria, anticul Istros** a fost o colonie greacă or polis (πόλις, city) asezată în apropierea Deltei Dunarii pe costa de Vest a Marii Negre. A fost înființată de colonisti Milesieni care făceau comert cu Geții. In jurul anului AD 30 Histria intră sub dominație Romană. In perioada romană între Sec. 1 si 3 AD au fost construite temple, o baie publică, case pentru colonisti facilitând comertul cu localnicii Geti. In jur de AD 30, Histria intră sub dominatie Romană. Mai târziu sub dominatie Roman-Bizantină a avut o existență de 14 secole incluzînd perioada Greacă. Golful Halmiris a fost închis în timp de depozitele de nisip, blocînd astfel accesul la Marea Neagră. Comertul a continuat pâna in Sec AD 6

Colinde populare românești cu motive 'revărsarea mării' si 'fecioara (fetuța) si bourul'.
Posibil legatură cu evenimentele geo - climatice si inundarea Pontului Euxin din era neoliticului timpuriu

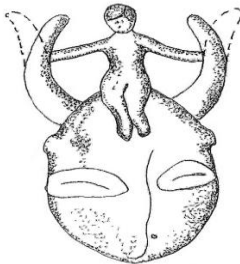
Autorul Adrian Poruciuc menționează cântece populare si colinde cu elemente mitice cum sunt '*revărsarea mării*', '*delfini*' si, deoarece aceste cântece nu conțin material religios - în comparație cu cele din Mesopotamia cu referire la potop - ajunge la concluzia că ele conțin un material mult mai vechi, si sugerează că ar putea avea legatură cu inundarea Marii Negre din timpul neoliticului timpuriu cca. 5300 BC, eveniment care este descris de geologii **William Ryan si Walter Pitman** [*'Noah's Flood', editia 1998*]. Autorii cred că locul descris în Vechiul Testament, ca fiind inundat de potop, este cel al **Marii Euxine** (Marea Neagră). De menționat, din punctul de vedere al discuției, niciunul din colindele românești nu se referă la inundatii provocate de ploi abundente.

Multe colinde românești cu motivul **<fetutza si bourul>** - au elemente commune ca **<revărsarea mării cea mare >** cu valuri care ajung la munte si care aduc cu ele semne de distrugere a vegetatiei

terestre. Adesea, în 'cântecele mării' din folclorul românesc apar; *armăsarul, cerbul mitic, bourul care este călărit de o fecioară*, sau *taurul care are între coarnele lui o eroină*, iubita voinicului ('Făt Frumos'). Făcînd legătură cu evidenţele arheologice din neoliticul târziu (Calcolitic), imaginea - <*fetutza si taurul sălbatic*> - si cu evidenţa mitului Hellen - <*Zeus si Europa*> - Poruciuc demonstrează că materialul folcloric românesc ar avea un conţinut mult mai vechi - mai puțin patrialhal - decît cel din mitul Hellenic.

O descoperire arheologică cu această tematică, este o imagine cu un "cap de bour avînd între coarne o persoană feminină", reprezentată mai jos. Foarte interesant, aceasta a fost descoperită în locul arheologic Neolitic Calcolitic Căscioarele, Ialomiţa, exact în zona din sudul Romaniei unde colindul de mai jos, din dreapta, a fost colectat. Legatura acestei descoperiri cu mitul classic al Europei nu ar fi singură, deoarece printre obiectele de artă găsite la **Mycene** au fost câteva plăcuțe de sticlă albastră care arată "o femeie stînd pe spatele unui taur mare".³

Descoperire arheologică în Căscioarele si cântec colectat în aceeași zonă în Județul Călărași, România

<u>Fecioara si Taurul găsit în locul arheologic calcolitic Căscioarele mileniul 5 BC</u> Femeie stînd între coarnele unui cap de bour. Căscioarele România. (dupa Monah 1997)	<u>Colind din Jud Călărași, România</u>, [Ilin, S, ed. 1985. <i>Poezia obiceiurilor de iarnă</i>. București: Minerva]. <i>Lin, / si linisor / Marea vine/ Vântul bate în jur/ Ce aduce marea? / Lemn plutind si păsări cântătoare,/ Si brazi/ cu crengi verzi-/ Printre păsări cântătoare/ un buhur (bou) sălbatic, / înoată si înoată, / Si tine coarnele/ Sus deasupra apei/ La vârful/ Coarnelor/ Este o sha/ Cine stă în sha?/ Acolo stă Mita/ moartă */Si ea coase, / Si oftează/ Bousorule. Bousorule</i> * Sunt colinde asemănătoare în care cu vechile tradiții de tipul Dionysiac-Orphic, simbolurile vegetatiei sunt combinate cu aspecte funerale.
---	--

<u>Mitul Zeus (Taurul) si Europa</u> SIDON: 72 B.C.- A.D. 6. AE 21. BMC.145. Obv: bustul lui Zeus / Rev: EUROPA stînd pe bour cu valul fluturînd în vînt. 7.97 gm, 23mm. Europa a fost fata regelui Agenor din Tyre, sora lui Cadmus, Trace, Phineas si Thasus	<u>Mitul Europei</u> ZEUS se îndărmărează de EUROPA, o soră a TRACIEI, si se hotărmeste să o seducă. Se transformă într-un bour alb, si în timp ce Europa si prietenele ei culegeau flori, ea vede bourul si eventual se sue pe spatele lui. Zeus vede oportunitatea si fuge spre mare unde înoată cu ea pe spate până în insula Creta, unde ea ajunge prima regină a Cretei. ZEUS îi face cadou un colier, făcut de HEPHAESTUS, si alte trei daruri: Talos, un om de bronz, căinele Laelaps, si o sulită care loveste tinta mereu. Zeus mai târziu recrează bourul format cu stele pe cer, care acum este cunoscut cu numele de constelația TAURUS.
---	---

Talos si Laelaps, câinele de vânătoare 	Phaistos, Crete, c. 3rd Century B.C. GB85359. Bronze AE 17, Svoronos Crète 74; SNG Cop 520; BMC Crete p. 64, 27-28, F, 3.702g, 17.1mm, 225o, Phaistos mint, Talos, nude, aruncînd pietre la Argonauti; reverse câinele de vânătoare Laelaps, ΦΑΙC/ΤΙΩΝ in două linii, rar	Moneda reprezintă o aluzie la mitul Europei care este dusă de Zeus în Creta unde primește în dar, pe lângă un colier, si următoarele 3 daruri: Talos, um om din bronz, înaripat care să o păzească de pirați si invadatori/ Un câine de vânătoare numit Laelaps care niciodată nu prinde prada/ O sulită care totdeauna lovește ținta [Diodor din Sicilia, Biblioteca istorică]
--	--	--

(3) Nilsson, M. P. 1972 [1932]. *The Mycenaean Origin of Greek Mythology*. Edited by E. Vermeule. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.

În unele colinde românești motivul “*fătutza călărînd taurul sălbatic*” este evident mai vechi decât mitul Europei si deasemeni “*leul dansator si vorbitor*” este mai vechi decât legendarul “*Nemean Lion*” cu care s-a luptat Hercule. Aceste motive apar în colindele si cântecele românești de urări si celebrare a Crăciunului si Anului Nou. Asemenea referiri, spun specialistii români, par a veni din era pre-creștină, indicînd o legătură, prin topicul si simbolismul lor, cu cultura tracică si nu au corespondențe în tradițiile populațiilor vecine.

Mai jos sunt colinde românești cu motivul <*fetutza si bourul*> - cu elemente comune ca <*revărsarea mării cea mare*>.

<u>‘Colinde românești’, Herteș, I. 2000. București: [Muzeul Literaturii române].</u> “<i>Vine marea cea mare/ De nu are maluri; / Malurile ei lovesc muntii/ Picăturile stropesc norii/ Ce cară valurile?/Toti brazii inalti si verzi, / împreună cu cucută/ Un bou alb sălbatic înotă,/Cu ceva între coarne/ Ce cară între coarne?/ El cară o sha de mătase/ Cine stă in sha?/ O, este (Ana) Mândra fecioară.</i>”	<u>Fragment dintr-un colind a unei fete, din Transilvania</u> [Ilîin, S., ed. 1985. ‘Poezia obiceiurilor de iarna’. București: Minerva]. -Liliac, verde liliac-/ <i>Vine Marea cea mare</i>,/ Asa de sus ca n-are maluri;/ Dar ce cară ea?/ Cară brazi si liliac/ Printe ele un bou înotă/ Un bou alb cu coarne albe/ Ce cară între coarne?/ El cară o mică sha/ Făcută din lemn de brad/ Ce este întins pe sha?/ Iarba verde din poiană/ Cine stă in sha? Oh este o <i>tânără vaduvă</i>,/ Care tot coase voaluri-
---	---

<u>Bocet colectat cca. 1880 in Banat, sudetul Romania (Marian 2000: [1892]. 'Inmormântarea la români'. Edited by I. Datcu. București: Saeculum.</u> <i>Marea cea mare vine;/ Ce aduce ea? / Noroi, si ape tulburi;/ Si brazii dezrădăcinați / Juna Măriuta/ Se tot roagă si se roagă: /Bradule fii fratele meu!/ Intinde,/ Oh, întinde trunchiul tău, / Ca să pot păși pe el"</i>	In sec XIX-XX intelectuali pasionați care au colectat folclor românesc aveau tendința să-l interpreteze în lumina antichității clasice. În această linie etnologii români au făcut legătura mării furioase, în cântecele funerale ca acesta, cu Oceanul din mitologia grecilor care înconjura pământul.
--	--

Reprezentarea '*revărsării mării*,' scrie în concluzie autorul **Poruciuc**, perpetuată prin transmisie orală în texte care și-au reținut funcțiile rituale și astăzi, nu pot fi concepute numai ca o '*reflecție mitică*'. Ar trebui să vedem această reprezentare cauzată de o experiență traumatică a unor strămoși ai românilor de astăzi. Este greu să se decidă, dacă acești strămoși au fost refugiați din regiuni Egeane devastate de valuri tsunami, ca cele produse în mileniul al 2-lea BC de dezastrele vulcanice din **Tera (Santorini)**, or de cele de mai devreme din mileniul al 6-lea BC, când locuitorii din circumferința zonelor **Mării Euxine** au trebuit să se refugieze spre zone mai înalte, **în urma ruperii podului natural dintre Balcani și Anatolia, creindu-se astfel Strâmtoarea Bosfor**. Acest accident poate să fi fost provocat de creșterea nivelului mării din cauza topirii ghețurilor și de un mare cutremur, când apele înalte ale Mediteranei au năvălit în ce a fost mai jos un mare lac de apă dulce.

În zilele noastre se știe că explozia vulcanului din Santorini, care a aruncat în aer insula **Tera** în cca 1500 BC și revizuit la cca. 1650 BC după analiza straturilor de gheață din Antartica, a provocat cutremure și valuri tsunami în Mediterana care au distrus **Cnossosul** și înfloritoarea **civilizație Cretană**.

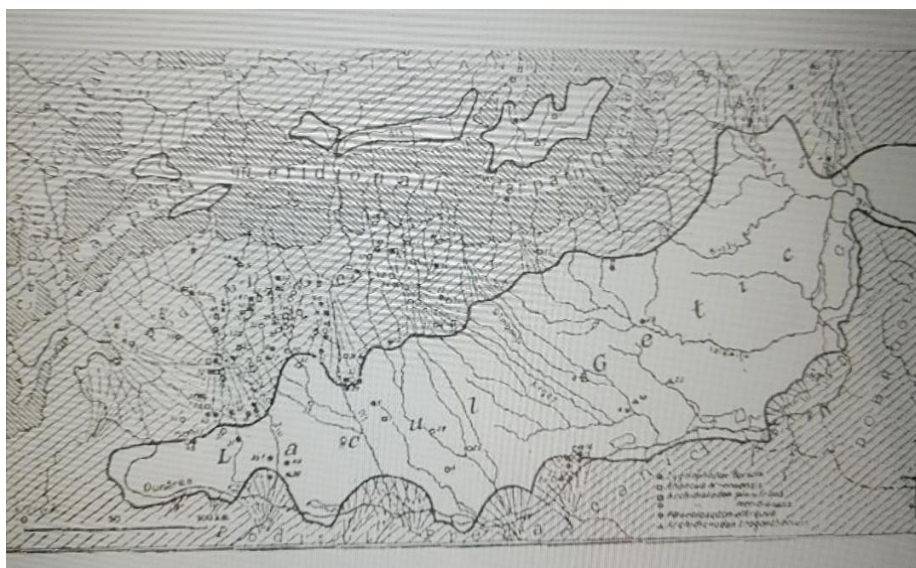
Ezitărea de a identifica cauza, și timpul când au avut loc aceste inundații are un motiv: în afară de legătura potopul Mesopotamian-Biblic-Grec – relatat în biblie - nici Neoliticul Aegean Balcanic, și nici mai târziu Bronzul Minonian nu au lăsat un text sau mituri care să ateste o '*mare inundatie*'. "În aceste circumstanțe, scrie autorul Poruciuc, prezervarea unui motiv de 'inundare a mării' în folclorul românesc, transmisă oral prin cântece rituale, este aproape o magie. As fi fericit să găsesc informații despre existența unui motiv cu 'revărsarea mării' în tradițiile orale folclorice ale altor popoare din Sud-Estul Europei."

Urme ale pădurii îngropate de la Mihăilești provocate de episoade climatice de tip diluvial

În urmă cu patru decenii, excavatiile făcute pe traseul ce ar fi trebuit să devină Canalul București-Dunăre au scos la iveală urmele unei păduri preistorice în vechime de cca. 6300 de ani. Acești copaci fosilizați au atras atenția oamenilor de știință, care au început să studieze trunchiurile copacilor cu o lungime de 12-14 metri și diametru de 1,5 m. Între 1985-1989, cercetările au fost făcute sub egida Muzeului Municipiului București și cu studenți de la facultățile Universității București.

Un raport privind acest studiu, intitulat "*Consideratii privind pădurea îngropată din bazinul Argesului inferior*", 2005, a fost publicat de prof. Vasile Boroneant care a coordonat aceste studii. Săpăturile au fost făcute în multe localități din bazinul Argesului si afluenților Dâmbovită, Colentina si Sabar. De la adâncimea de 3-16 metri s-au scos la lumină de sub aluviuni, nisip si pietris, sute de copaci imensi, aproape intacti, aparent antrenati de episoade climatice de tip diluvial. **Episodul diluvial cel mai puternic era la bază, unde copacii au fost prinsi în poziția normală, așa cum stăteau în pădure, cu ramuri si vegetație. Erau bine conservate, încât scoarța si chiar frunzele puteau fi recunoscute, indicând o istorie relativ recentă.**

După stoparea lucrărilor canalului, la căderea regimului comunist din 1989, pădurea îngropată a intrat în uitare. Mai târziu, prin 1998 a revenit în atenția specialistilor si pentru valorificarea stiintifică, muzeistică si de păstrare a patrimoniului din situl **Cornetu** s-a alcătuit o echipă de cercetare, cu specialisti din centrele Universitare Bucuresti, Cluj, Constanta, de la Institutul de Metrologie / Hidrologie Bucuresti, si de la Muzeul de Istorie Bucuresti. **Din capul locului, specialistii menționează că, în zona cercetată de pe traseul canalului, lipsesc dovezile de locuire din paleolitic, mezolitic si neoliticul vechi.**

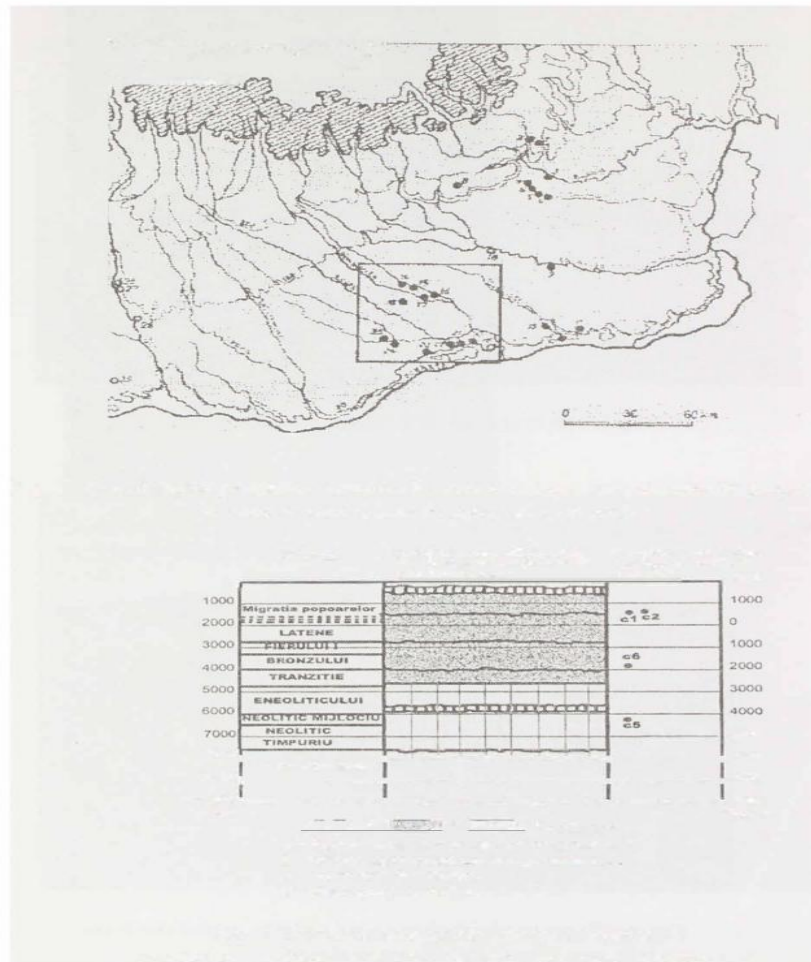

Harta Sudului României arătînd Lacul Getic, zona inundată din Câmpia Română

https://biblioteca-digitala.ro/reviste/Cercetari-arheologice-in-Bucuresti/06-Cercetari-Arheologice-in-Bucuresti-VI-2005_013.pdf

Pentru lămurirea acestei probleme s-au folosit cercetările din situl **Cornetu**. Relieful din acest areal geographic s-a definitivat mai târziu, după retragerea apelor din partea sudică si estică a fostului **Lac Getic**. Din acest spațiu s-a constatat că lipsesc descoperirile din neoliticul vechi, care în partea centrală si vestică a Câmpiei Române sunt ocupate de cultura Cris-Starcevo. Arheologii au ajuns la concluzia că răspândirea acestor perioade si culturi nu au **depins de cauze culturale si umane, ci de cauze climatice care au legătură cu inundarea si retragerea apelor Lacului Getic spre Marea Neagră.**

Esantioanele de lemn luate din pădurile îngropate au fost studiate de specialiști ai Universităților din **Bremen și Kiel** și datate cu Carbon radioactiv (C14). Rezultatele se pot vedea mai jos pe diagrama timpului pentru probe de lemn îngropat luate în locurile indicate pe harta **Lacului Getic**. Pentru probele de la baza profilului 7.1 m, rezultatele au furnizat vârsta de **4344 BC**, pentru proba de la 5,5 m vârsta de **1880 BC** și pentru stratul superior, vârsta **686 BC**.

Specialiștii americani în arheologie submarină au studiat urmele unei așezări de la începutul neoliticului, descoperite sub apele **Mării Negre**, în dreptul coastelor bulgărești. Rezultatele studiului cu carbon radioactiv, făcut pe esantioane din pădurile îngropate din Câmpia Română descrise mai sus, pot fi puse în relație cu episoadele geo-climatice care au avut loc la sfârșitul epocii glaciare, dacă admitem erori mari în datare. Astfel, concluziile cercetărilor geologilor **William Ryan și Walter Pitman**, în legătură cu arheologia Mării Negre, confirmate de explorările subacvatice ale **Doctorului Robert Ballard**, dau o dată de inundare a Mării Negre cca. **5300 BC**, care cu mari erori poate fi comparată cu data de **4344 BC** a copacilor îngropați la cota 7.1 m în câmpia Romană. Este știut de către specialiștii în domeniu că datarea cu carbon radioactiv a obiectelor aflate în apa de mare dă erori mari.

Explozia vulcanului Tera din Mediterana datată la cca. **1500 BC**- si corectată mai târziu la **1650 BC**- care a produs valuri tsunami si cresterea nivelului mării în Mediterana, este posibil să fi produs si cresterea nivelului apei in Marea Neagră si în consecință, revărsarea apei mării în Câmpia Română. Interesant, aproximativ aceiasi dată este indicată si de studiile cu carbon radioactiv pentru probele de lemn din nivelul intermediar 5.5 m, si anume cca. **1500-1880 BC**. In ceea ce priveste virsta de 686 BC a ultimului nivel, indicat de studiile cu carbon radioactiv pe esantioanele de lemn, nu se cunoaste nici-un eveniment geo-climatic care ar fi produs inundarea Câmpiei Române.

Un mare cataclism a fost identificat la nivelul anului **AD 530** de experti prin studiile făcute pe sectiunile trunchiurilor arborilor seculari din diferite zone ale terei. Cataclismul care ar fi avut loc la nivel global, a fost urmat de o mare perioadă de secetă si depunere de cenusă vulcanică, care a influențat clima pământului pe o lungă perioadă. Acest episod a avut mari implicații demografie si din relatările cronicilor vremii din diferite părți ale lumii, experții au identificat cauza episodului ca fiind explozia vulcanului **Krakatoa** din Indonezia.

https://youtu.be/mZokOcLj-Dc?si=-EYJruMwD_c5LpN0

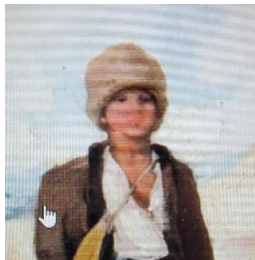
Povesti cu Păcală si Tândală, tăntălău

Cuvântul <**tăntălău**> nu există în dicționarul Romanesc, dar este foarte des folosit in limbajul popular. Se spune că este gresit folosit, si corect ar fi – **tonălău**, care ar avea originea de la latinescul- **tont**, cu acelasi înțeles. Dar este posibil ca si originea acestui cuvînt latin să fie acceiasi, asa cum putem vedea mai jos.

Cunoscute legende din mitologia greacă spun cum '**barbarul**' <**Tantalus**>, cunoscut si ca **Atys Pelasgul**¹, rege în **Sipylus, Lidia** si fiul lui **Zeus**, a abuzat favoarea divină, dezvăluind oamenilor secretele zeilor, si cum el ar fi furat nectarul si ambrosia, mâncarea zeilor, si le-a oferit-o muritorilor. [Aeschylus, Orestia, 480 BC], [Pindar, prima Oda Olimpiană]. **Tantalus, auzind că Zeii stiu orice, a fost asa de "tăntălău" încât a vrut să-i "păcălească".**

El si-a sacrificat fiul, pe **Pelops, fratele lui Tirrhenus**, servindu-l zeilor la masă. Zeus a observat imediat sacrilegul si l-a pedepsit pentru eternitate pe el si pe urmasii lui, trimițându-l în **Tartarus**, unde nu putea să bea apă si să se hrănească [Homer, Odiseea, Sec 8 BC]. **Pelops a fost adus înapoi la viață de zeii olimpieni si astfel ajunge rege în Peloponez.** [Pindar, Olympian Ode]/ [Strabo]/ [Pausanias].

(1) Strabon, citindu-l pe Anticlides din Atena, spune că – "Pelasgii prima dată au colonizat insulele Lemnos si Imbros, si unii dintre ei au trecut în Italia cu **TIRRHENUS, fiul lui ATYS**, iar unii scriitori ai Antichitatilor Atheniene relatează că o parte dintre Pelasgi au venit la Athena. In pelegrinările lor, ei se asezau unde aveau sansa, ca niste păsări, si de aceea athenienii îi numeau Pelasgi, sau Berze (Storci)". [Strabon, Geographia Book 5. 2.5].

 Mysia, Kyzikos, c. 450-400 BC. AR Hemiobol (8mm, 0.33g, 9h). Capul lui ATYS, purtând o căciulă frigiană / dacică. Rev. cap de bou, legenda KYHI. Von Fritze II 23; SNG BnF -; SNG von Aulock 7336. VF - Good VF De remarcat pilleus Frigian/ Dacic	 ATYS, cu căciulă frigiană/ dacică, vila împaratului Adrian	 Cap de ciobănas, Nicolae Grigorescu
--	---	---

Alte surse [Strabon, X. p 471], [Apollonius Rodius iii. 5.1] si alții spun cum **ATYS** era fiul **CYBILEI**, Mama munților si a Zeilor, Zeita Pământului, **Gea, Gaia², Grand Ma, Gherghita**, născută la **Gherghis, Muntele sfânt IDA [Xenophon]**. Ea poate fi identificată alături de fii ei în statueta din epoca bronzului târziu găsită în **Tara Buzăului, la marginea zonei civilizatiei Cucuteni**. Si dacă tot am ajuns acolo – ‘vedem cum se leagă lucrurile’ - **civilizatia Cucuteni** a fost matriarhală, deci găsirea statuetei **Cybilei (Grand Ma) în Năieni** nu ar fi iesească din context si atunci vechimea Cybilei de la 1500 BC sugerată de Heraclitus ar fi un pod înapoi posibil spre cca. 3500 BC, dată când dispar ultimile urme ale Civilizatiei Matriarhale Cucuteniene³. Desigur, trecerea de la divinitatea neolitică **“Mama Pământului”** la **“Cybile si Demeter”** a durat câteva milenii si s-a păstrat ca funcție si nume.

(2) Gaia, Grand MA a rămas în memoria românilor în spiritul descris de Heraclitus. sfătuitoare. dojenitoare!

(3) Aproximativ această dată 4000 BC- 3500 BC, este indicată de specialiști ca începutul dispersiei populației vorbitoare de limbă proto-IE din Nord-Vestul Mării Negre si Caucaz către alte zone din Europa de Vest, Peninsula Balcanică, Italică si Anatolia. [Article “Yamnaya - Corded Wares – Bell Beakers, or How to Conceptualize Events of 5000 years ago that sapped Modern Europe” 2019, Professor Volker Heyd]

<u>PLOTINA, Sotia împaratului TRAIAN</u>, era cunoscută pentru interesul în filozofie si pentru virtutiile si simplitatea ei. Era în particular devotată curentului filozofic Epicurean al scolii din Athena, Grecia. LYDIA, SARDIS. Pompeia Plotina Claudia (Augustă între 105-123). Bronz. Obv: ΠΛΩΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ. Bust spre dreapta. Rev: ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ. PELOPS, fiul lui ATYS (Tantalus) pe cal, ridicând mâna. RPC III 2397; SNG München 518. Condition: Fine. Weight: 3.16 g. Se vede interesul si aprecierea legendelor în anturajul imperial!	Pelops ajunge rege în Peloponez si organizează începuturile Jocurilor Olimpice: Legenda spune cum Myrtilus era fiul si messengerul lui Hermes si al Phaethusei, o Amazoancă, sau în altă variantă, mama era Clymene, fica lui Danaus (Aheeni) (De observant dualismul!). El era birjarul regelui Oenomaus din Pisa, Peloponez. În timpul cursei, carul lui Oenomaus a fost distrus, prin sabotajul lui Myrtilus si regele a murit târât de cai. Atunci, PELOPS a fost declarat câștigător si a primit tronul orasului si fica regelui ca mireasă ajungind rege în Peloponez. De atunci, legenda spune, Pelops a organizat annual jocurile Olimpice în memoria regelui Oenomaus si a Zeilor; si asa a fost începutul Jocurilor Olimpice!
---	--

Prostia lui Tantalus, crezând că este mai istet decât Zeii, l-a costat scump , si a fost începutul cursului tragediilor urmasilor lui; copiii lui **Pelops, Niobe**, nepotii **Atreus, Chrisippus** si strănepoții **Agamemnon, Menelaus**, si copiii acestora **Oreste, Electra si Iphigenia**, toți au fost fără de noroc, fiecare având povestea lui tragică.

Este posibil ca acest cuvânt <tântălău>, ca si numele de <Tândală> din povestile cu <Păcală si Tândală> despre oameni stupizi, existente în satele din Dacia, să aibă originea de la numele lui <Tantalus>, din aceste mituri arhaice! Aceiasi origine apare a avea si cuvintul latin <tont>.

Wilhelm Meyer Luke Philologist elvețian (1861 – 1936), menționează cuvântul <tântălau>.

Mai jos poate fi observată asemănarea costumelor lui Pelops si ale statuetei din Cipru cu portul Dacic si cel al țăranilor români! De menționat că atât *Atys (Tantalus)* cât si *Pelops*, fiul său, sunt reprezentati pe moneda din **Kyzikos** si pe **Kraterul Hellen** purtând caciulă frigiană / dacică , confirmând originea lor Pelasgă (preistorică).

		
Tantalus, Pelops si Agamemnon (Wikipedia)	Laius (regele Thebei, tatal lui Oedip), Chrisippus, Pelops, cu căciulă frigiană/dacică!. Imagine de pe un Krater, 320 BC, Getty Museum, California. (Wikipedia).	Statuetă din Cipru, Man (Om) în costum frigian, din perioada Hellenistică Sec 3-1 BC.
Bazorelief, detaliu – 'luptător Dac' de pe Columna Traiană, din Roma si o pictură în ulei a lui Miklos Barabas- 1844, intitulată 'Țărani Români'. Se se poate observa asemanarea îmbrăcăminței țăranilor români cu cea a Dacilor, deasemenea cu a costumului frigian si cu cel al miticulului Pelops.	 Guerrier dace (bas-relief, Colonne Trajane, Rome) Dacian warrior (bas-relief, Trajan's column, Rome) Paysans roumains (huile sur toile, Miklos Barabas, 1844) Romanian peasants (oil painting by Miklos Barabas, 1844) [Wikipedia]	

Despre Balada Ciobănească Miorița

Cuvântul Mioara (Oaie), cunoscut din balada Miorița, este posibil să fi fost obținut prin anagramarea cuvântului *Moiră /Moire*. In mitologia Hellenică cele trei Moire erau surori care determinau fiecarei

persoane soarta: <Clotho> cu fuiorul , <Lachesis> cu lungimea firului vieții si <Atropos>, cea care nu poate fi întoarsă, si care taie firul vieții. Hesiod, în Teogonia referindu-se la Moire, spune:

“[215]· Ea, **Noaptea Neagră**, ea singură si nefiind iubită de nici-un zeu l-a născut si pe **Hesperide**, care peste fabulosul **Curent al Oceanului** tine merele de aur si livezile pline de fructe (n.b. o zona temperată) si a născut destinele, **Moirele, crudele, neiertatoarele Soarte- Klot, Lachesis si Atropos** - care la nasterea muritorilor alocă portia lor de bine si rău”· De menționat cum prin “**Curentul Ocean**”, scriitorii antici se pare că înțelegeau fluviul **Istros**, localizau aceste **Moire**, si **Grădinele lui Hesperide** la nord de **Dunare**, deci în **Dacia**.

Observând în balada ciobnăescă Miorița, dialogul dintre Cioban si Mioara sa, este de înțeles cum el stă de vorbă cu soarta lui:

„...Miorită Laie, Laie bucălaie, /De trei zile-ncoace Gura nu-ti mai tace... Stăpâne, stăpâne, Iti cheamă ș-un câne, / Cel mai bărbătesc si cel mai frătesc,/ Că l-apus de soare vreau să mi te-omoare/ Baciul Ungurean si cu cel Vrâncean!”...·

Legatura dintre <mioară>, ca personificare a soartei, si <moira> (soartă) este de înțeles, oierii din Dacia, din timpuri imemoriabile prin transhumanța lor, călătoreau până în Tesalia si Munții Pindului, pe care Seneca (AD 4-65), tutorul împăratului Nero, îi numeau munți ai tracilor! [Seneca, Hercule Furens 2]

Pausanias [cartea 10.5.7] spunea, auzind de la localnici Delphieni, cum un grup de ciobani Hiperborei, condusi de Olen¹, au venit cu turmele lor si au înființat oracolul unde era divinizată initial zeita Ge. Mai târziu a început divinizarea lui Apollo Hiperboreanul.² La Delphi, erau statui a două Moirae si cu ele , in loc de a treia, era a lui Apollon Moiragete. [“Apollo and his Oracles in the Orestia”, de Deborah H. Roberts].

Pausanias, relatează că Zeita Pământului , Ge a fost la început venerată în Delphi: “Ei spun că din cele mai vechi timpuri locul oracolului era al Zeitei Ge, care a lăsat-o profetă pe **Daphne**, o nimfă a muntilor.”

MANTO OR DAPHNE PROFETA A LUI APOLO

PELINNA THESSALY AE19 – 306-197BC, 4.51g. Obv:Cpul cu voal al profetei MANTHO. Rev: Un călăret. Rogers 433. Fiind o Profeta a lui Apollo, ea s-a numit Daphne, ex. Laura, Dafin

MANTHO (Mavrii), o fiică a profetului teban Teiresias. Ea era o ptofetă a lui Apollo Ismenian în Theba, unde exista un monument al ei, conform Pausanias. (Paus. ix. 10. § 3).

In Mitul Roman, MANTHO a mers în Italia, unde a dat nastere lui Ocnus (tata Tiberius, geniul râului Tiber). Ocnus a fondat **MANTUA** numit asa dupa mama sa.

Cind era in Theba, Manto o sfatueste pe **Niobe sa nu supere Zeii si să ceară iertare de la Leto**, dar Niobe refuză, si o insultă pe Leto, conducând astfel la moartea celor 14 copii ai săi, ucisi de Apollo si Artemis. ³

(1) Numele Olen ne aminteste de Olah, Olahi, nume dat în Evul Mediu vlahilor, populației de oieri din Munții Pindului.

(2) În Delphi exista un oracol din preistorie, cu mult înaintea celui Apollonian....Ompalosul din Delphi ca centrul lumii era documentat din timpuri pre-Helenice, reprezentând sacralitatea și puterea "Mamei Pământului". Mai târziu a primit o nouă orientare religioasă devenind un oracol al lui Apollo. [Eliade 1978].

(3) Niobe a fost fiica lui Tantalus (Atys) și sora lui Pelops

Niobe, Yamanlar Dagı, Izmir

Legenda Niobei

Niobe a fost soția lui Amphion, regele Tebei, fata (fătutza) lui Tantalus, rege în Sipylus, Lidia. Având 6 băieți și 6 fete o jigneste pe titana Leto vorbind despre fertilitatea ei, care avea numai doi copii, pe Apollo și Artemis [Homer, Iliada]. Ca pedeapsă pentru mândria ei Apollo îi ucide toți băieții și Artemis toate fetele Niobei. Niobe, plângându-și copiii, se întoarce în Frigia unde a fost transformată într-o stâncă pe muntele Sipylus și, când plouă, continuă să plângă și astăzi.

Cele mai faimoase oracole ale lumii antice erau cele din **Delphi** și **Dodona**, amândouă fondate de **Pelasgi** [Pliny, IV.41], iar geograful Mnaseas din Patrae (Sec 3 BC), elevul lui Eratosthenes, spunea cum locuitorii din Delphi erau nativi **Hyperborei** [Hist. Graec. III. p.153, frag. 24].

Vorbind de **Oracolul din Delphi**, amintim aici frumoasele vorbe lăsate omenirii pe frontispiciul templului Apollo, de către cei șapte filozofi pre-socratici ai lumii antice: - "**cunoaste-te pe tine însuți**" și "**nimic în exces**", vorbe pe care Regele Mihai I totdeauna le amintea. Printre acești filozofi, unii istorici îl numesc și pe **filozoful trac Anakarsis**⁴, contemporan cu **Solon**, pe care el l-a vizitat acasă în Hellada (cca. 630- cca. 560 BC).

(4) Ca o lecție de viață veche de 2600 ani, **Anacharsis** nu înțelegea de ce în **Hellada** premiile Olimpice erau înmânate de politicieni, în loc să fie date de laureați ai jocurilor Olimpice anterioare.

Mai jos: bazorelieful cu **Moire**, o vedere cu sanctuarul de la **Delphi** [Wikipedia], și o monedă cu capul lui **Antioch II**, având pe revers Apollo stând pe **<Omphalos>** - "**the belly button of the world**"⁵ din Delphi. (adică "Buricul Pământului", în detaliu alăturat!).

(5) Există o expresie populară în România: "te crezi buricul Pamîntului" adresată unei persoane care crede despre sine, că este foarte importantă.

Povestile cu Făt Frumos si mitul lui Phaeton "La soare te puteai uita, dar la el, ba"

<Phaeton> era cunoscut în mitologia Ellenă ca un tânăr "plin de viață si foarte frumos", fiu al **Zeului Soare (Phoebus)** si al **Oceanoidei Climene**, fiica **Titanidei Thetis**. Din alte surse, Phaeton ar fi fost fiul lui **Cephalus** si **Aurerei** (Răsăritul) - **Eos** (după Hesiod si Pausanias), ori a lui **Tithonus - print Troian, fiul lui Laomedon (tatăl lui Priam) si mamă Aurora, după Apollodorus**. [Classical Dictionary, by J.Lemprierre, D.D, London, 1818]. Interesantă dualitatea!

Titaniada Aurora ar fi dat oamenilor lumina! După **Homer**, în Odiseea sec 8 BC, **Phethon** avea două surori una **<Phaethusa>**, personificare a strălucirii si alta **<Lampetia>**, (*lampă!*)¹, personificare a luminii, numite **Heliade, fiice ale soarelui** care păstoreau - în **Thrinacia**, după unii ar fi Sicilia - sapte cirezi de boi si sapte turme de oi ale **Zeului Soare**. Interesantă este varianta relației mitului <frumosului Phaeton>, cu o dinastie Troiană.

HOMER Monedă din Smyrna, Ionía, Secol 2 BC, Bronze Homerum, Ref. SNG Cop 1127ff. variantă, pe avers Capul încoronat a lui Apollo, iar pe revers HOMER cu mâna dreaptă sprijinind bărbia.	Frescă de Pellegrino Tibaldi 1554/56, cu oamenii lui Ulise furând cirezile de bovine ale Zeului Soare. 	AURORA Denar republican, Roma 47 BC, cu Meduza pe avers si pe revers AURORA (EOS) înhămând caii Soarelui.
	Eos si Tithonus cu o Liră, pe un vas Atic, Oinochoe (cupă de vin), cca 470-460 BC, Louvre.(Wikipedia).	

Mitul lui **Phaethon** este universal si apare în diferite variante la mulți scriitori clasici cum ar fi **Hesiod** (sec 8 BC), **Aeschilus** (sec. 5 BC), **Pindar** (sec. 5 BC), **Apollonius Rodius** (sec 3 BC), **Ovidiu**, **Virgiliu** (sec. 1 BC), **Hyginus** (64 BC - AD17), **Philostratus cel Batrân** (sec.3 AD).

Românii de la sat si astăzi spun "am un făt si o fătutză", cuvinte care se aseamănă ca formă si au acelasi înțeles cu "Phaeton si Phaethusa", fii ai Soarelui în mitul din Hellada. Nu stiu dacă aceste

cuvinte, astăzi, apar și în alte limbi și dacă se folosesc cu același înțeles în alte locuri, dar este evident din negura timpului românii astfel și-au numit fii.

Dacă așa este, ar putea avea o legătură cu mitul, explicată prin vechimea acestuia, la origine fiind probabil numai o legendă ciobanească, răspândită prin transumanță din vorbă în vorbă, posibil din timpuri preistorice și, ca mai toate miturile arhaice, pusă în scris mai târziu și dezvoltată în diferite variante de cultivații autori antici ai Helladei. Astfel, a devenit un mit universal și dacă așa este, aici în Dacia /Getia ar putea să fi fost originea acestui mit, în formă simplă și ar fi o indicație a vechimii românilor și a limbii lor!

Cele trei cuvinte *făt*, *fătutzá*, *lamp(etia)*¹ sunt cuvinte primordiale vieții, care se găsesc în mitul Indo-European a lui Hesiod, în record from 8 century BC. Aceste cuvinte se folosesc pe larg și astăzi numai în limba satelor țăranilor români, în aceeași formă și semantic, indicând astfel rădăcini mult mai vechi, decât mitul Hellenic; deci, este posibil ca originea acestui mit să fi fost în spațiul Dacic/ Getic din timpuri preistorice și este evident, că perpetuarea acestor cuvinte și elemente mitice nu ar fi fost posibilă decât cu o continuitate a populației autohtone care a supraviețuit în satele românești din timpuri imemoriabile.

Astăzi este știut, printre specialiștii acestui domeniu, că tot ce definim 'mitologie' derivă mai mult sau mai puțin din viața ritual-culturală a țăranilor preistorici. [Poruciuc, *Preistoric rooth of Romanian traditions*, 2010]. În analiza făcută mitului "Phaeton", descris mai jos de Philostratus cel Bătrân, găsim elemente care întăresc aceste concluzii, de exemplu; 'la portile cerului' / 'Gaea' / 'Râul Istros'; / 'Horele'.

(1) Cuvîntul 'lampă' din limba românilor de la sate se află în multe limbi europene, deci apare a fi un cuvânt primordial de substrat Indo – European. 'Lamp(etia)' care este asociat cu 'Pheton și Phethusa' în mitul Hellenistic, este un cuvânt arhaic în limba românilor și deci nu poate fi menționat astăzi ca venind din limba rusă sau germană, cum este indicat eronat în dicționarele explicative.

Mai jos, sunt câteva exemple unde alternanța dintre capul de zimbriu și discul solar, de pe fresce și basoreliefuluri, simbolizează legătura locului cu cirezile Zeului Soare.

Frescă din interiorul mormântului Trac a lui **Seuthe iii** (323-316 îCr.) - Kazanlak. (Wikipedia). De observat **capetele de zimbriu și discul solar** (Wikipedia)

Monedă a lui **Seute iii** [Wikipedia]

Basorelief din **Istria, Templul Aphroditei**, Muzeul de Istorie, București, unde se pot observa **capetele de zimbriu și discul solar**.

 Reconstrucția templului Arsinoe și basorelieful din Samothrace cu cap de zimbbru și cu discul solar, Muzeul Luvru, Paris. (Wikipedia)	 Monoedă de argint- hemibol cca 380 îCr, din Kyme (<u>presupus orasul nasterii lui Hesiod!</u>), având un cal pe avers și discul solar pe revers.	 Moneda din Mysia, Sec 4 îCr. Capul lui Apollo pe avers, identificat cu zeul Soare, iar pe revers, o rosetă, simbolul soarelui.
--	---	--

În pasajele care au supraviețuit din piesa pierdută a lui **Aeschylus**, numită <**Heliadele**>, fiicele lui **Helios** apar în mitul lui **Phaethon**. **Aeschylus se pare că s-a inspirat din Hesiod**, iar dacă acesta vorbește de șapte fice ale lui Helios, Aeschylus recunoaște numai trei - **Lampetia, Aegle (Aglaia) și Phaethusa**, ca fiind ficele **Zeului Soare** și al **Rhodei**, or **Rhodos**.

Poate de aceea, Rhodienii au construit una din <**cele șapte minuni ale lumii antice**>, pe nume <**Colosul din Rhodos**>, cca **280 BC**, o statuie imensă reprezentînd pe **Zeul Soare, Apollo**. Acest monument a fost făcut să celebreze victoria Rodienilor împotriva atacului naval a lui **Dimitrie Poliorketes**. Aproape toate monedele antice din Rhodos au pe revers un trandafir, acesta fiind simbolul discului solar.

 Phaeton conducînd caleasca solară pe o cupă din ceramică roșie, din British Museum	 Drahmă de argint din Insula Rhodos, Caria, cca. 88 îCr-14 dCr, avînd pe avers Zeul Soarelui cu raze, adesea identificat cu Apollo, și pe revers un trandafir, simbolul soarelui. (Wikipedia)	 Monedă 306-287 îCr. din Cyprus. Pe avers este Capul lui Demetrios I Poliorketes, fiul lui Antigonus, iar pe revers o Provă de Corabie.
--	--	---

Philostratus cel Bătrîn despre mitul lui Phaeton

Este de remarcat interpretarea acestui mit făcută de autorul grec **Philostratus cel Bătrîn**, în sec. AD 3 care, aparent, descrie o frescă antică din **Neapole** [*"Imagini", cap. 1. 11*]. Dăm mai jos o traducere adaptată limbii române, după o traducere din limba greacă a lui Fairbanks:

*"Aurii sunt lacrimile **Heliadelor**, ficele lui **Helios**, la moartea fratelui lor **Phaeton**!"*

Dorinta și orgoliul l-au împins pe acesta să urce în caleașca de aur a tatălui său, pentru a lumina el însuși pământul, doar pentru o zi. Dar, pentru că nu s-a priceput să tină în frâu haturile cailor, se prăbusește în îndepărtatele ape ale Eridanosului (n.b. identificat râul Pad). Invătății interpretează imaginea ca fiind o supra aglomerare a elementelor naturale de foc, dar pentru poezi și artiști apare doar imaginea unui car tras de cai-la căderea lui din cerurile învâlmăsite. *Căci, iată...! Noaptea alungă lumina de la miazăzi și orbul Soarelui se aruncă spre Pământ trăgând astrele după el. Horele (n.b. anotimpurile) își părăsesc locurile de la portile cerului* ², avântându-se în întineric unele spre altele, în timp ce caii gonesc nebuneste aruncându-si frâiele.

Disperată, *Gaea* ³ (n.b. zeita pământului) își ridică mâinile spre cer în mijlocul focului ce o învalui. Iată-l acum și pe tânăr căzînd din car cu părul în flăcări și pieptul arzînd, sfârșindu-si zborul în apele Eridanosului. *Lebedele albe*, de pe marginea apei, îl plîng pe tânăr și poartă în zbor povestea lui până la râul *Kaistos* (n.b. Cayster, lângă Efes) și până la *Istros*. Zefirul le acompaniază cântul precum instrumentele muzicale. Povestea asta va fi astfel auzită peste tot în lume.

Cît despre fecioarele de pe marginea râului, *Heliadele, nefericitele fiice ale lui Helios*, auzind de moartea fratelui lor, se vor transforma în copaci plîngînd vesnic pe malul apelor soarta lui. Vor deveni *plopi* ⁴ (n.b. *sălcii plîngătoare!*) cu ramurile cufundate în apa râului, care deasemeni se lamentează în drumul lui de la izvoare, oferindu-si albia să-l primească pe *Phaeton*. Râul adună lacrimile Heliadelor, pe care înghetul și arsita le vor transforma în picături de *ambră* aurie... Si așa vor fi duse prin apele strălucitoare de către *Okeanos*, ⁵ *până la barbari*."

(2) Sintagma "La portile cerului" este foarte des întâlnită în folclorul românesc.

(3) Gaea este mereu invocată în satele românești ca sfătuitoare, dojenitoare, în spiritul descris de Heraclitus

(4) Plopi, nu este o traducere corectă. Este vorba de "sălcii plîngătoare", de pe malurile râurilor.

(5) Okeanos Potomakos este identificat în multe scrieri antice cu râul 'sfânt' Istros care se varsă în Pontul Euxin. Thracii și Dacii erau considerați de către Helleni, 'barbari', adică străini.

Interesante sunt detaliile în textul lui Philostratus: *tema lebedelor care apare și în alt mit antic, în care se spune cum anual Apollo se întorcea la Hiperborei pe spatele unei lebede*, așa spune Suda în a sa Enciclopedie din secolul AD 10, cu referire la cărțile lui *Abaris Hiperboreanul*, fiul lui *Seutes*, care se zice, ar fi fost contemporan cu *Pitagora din Samos* (570– 495 BC). O altă referire la Apollo Hiperboreanul este a lui *Himerius*, sofist grec, AD 315, citindu-l pe *Alcaeus din Mytilene* cca. 625-580 BC; *alt detaliu care atrage atenția în textul lui Philostratus este și menționarea râului Istros, pe*

care Sophocle, în una din trilogiile sale, îl numeste 'sfânt', de asemeni menționarea *Horelor*, sipovestea lui *Phaeton* care ajunge la barbari, pe râul *Qceanului* !

Dansul '*Horelor*', care simbolizează succesiunea anotimpurilor în textul lui *Philostratus*, este încă si astăzi jucat de *Sânzienele*, *Eufrosinele*, *Aglaiile* si *Grațioasele* fete, dans care este numit asa astăzi, numai la români. Este de remarcat cum *caleasca solară* mai apare si în mitul *Medea* a lui *Euripide*, 431 BC si în una din *legendele ciobănești* culeasă în *munții Cindrelului* si ai *Surianului*, în legătură cu *Nedea*, sărbătoare ciobanească.

[Sursa: Anca Florinela Vasilescu, coordonator al programului Festivalul Culturii Montane, Jud Sibiu, Porumbacu de Sus, Cindrel·]. *Muntele Surianul* înseamnă <*muntele Soarelui*> în limba sanscrită· <*Suria*> înseamnă soare· [”The Cambridge History of India”, Vol 1, 1922, Cap 3, Pag 76].

 Cele trei Horae (anotimpuri): Thalia, Auxo, Carpo. (Homer) si Diké, Eunomia si Eirene. (Hesiod). (Wikipedia)	 Pictura lui Edward Poynter, 1894 cu sase Horae, initial trei anotimpuri, mai târziu fiind adaugate cele trei grații cu diferite nume: Eufrosina (Frumusețea), Aglaea (Bucuria) si Thalia (Charm).	 Monedă romană imperială din MOESIA INFERIOR, Marcianopolis, având pe avers JULIA DOMNA, soția împăratului Septimius Severus.193-217 dCr, si pe revers cele trei gratii.
 Sânziene in Romania dansând Hora, la un festival Dacic, 2017.(wikipedia).	 Hora Sînzienelor (sfintelor zîne) în Maramures. (Wikipedia)	 Basorelief, "The Borghese Dancers" reprezentând Hora anotimpurilor si a celor trei gratii. (Villa Borghese, Roma, Italia) (Wikipedia)

Originea arhaică a cultului mărtisorului, existent astăzi numai la români

Cultul "mărtisorului" are o origine arhaică, păgână, adică Daco/Tracică, care se sărbătorește în zilele noastre la începutul lunii Martie în principal in **Romania**, incluzând **Moldova de peste Prut** ca parte a României si în unele sate de la sud de Dunare, în fostele provincii Romane, cele două **Moezii, Tracia si Macedonia** unde mai există si astăzi populații minoritare de origine **Daco/ Tracă** mumiți astăzi **Vlahi, Aromâni sau Rumari**.

Urmărind locurile de răspândire a cultului mărtisorului se pot vedea zonele în care există astăzi descendenți ai acestei populații antice.

Dar să mergem pe firul istoriei și să încercăm să înțelegem originea acestui cult:

Ultimile șase cărți ale Aeneidei [cărțile vii – xii] se referă la istoria Centrului Italiei, Latium, cu religia primitivă, ceremonii religioase, temple și ritualuri. Religia, se înțelege, avea în acea vreme un caracter arhaic, pur local, Italic, cu zeități principale ca **Saturn, Janus, Jupiter și Martie**, zeul războiului.

Alte zeități sunt menționate ca **Silvanus, Ceres, Picunum** (zeu al agriculturii), **sotul Pomonei, zeita pomilor fructiferi, Pilumus care a inventat Pilum, pentru grinduirea cerealelor**. Festivaluri anuale aveau loc cum erau- **Saturnalia, Lupercalia, Saliile** și altele.

Cuvinte, sau derivate din cuvinte, care reprezentau zeități în religia arhaică în Latium, se găsesc și astăzi în limba românilor la sate: **pomană, pomi, poame, pic, piuă de grinduit în bucătărie, sau pietre de moară**. Legatura nu pare a fi directă, nu au fost aduse aici de nimeni, dar se pare că existau în acele timpuri arhaice, acolo și aici !

Ordinul **Vestalelor Virgine** ar fi fost instituit de al doilea rege al Romei, **Numa Pompilius**, ele având rolul de a organiza și conduce procesiunile religioase oficiale pe timpul sărbătorilor și care erau urmate de o masă publică. De multe ori animale erau sacrificate **folosind în loc de sabie, sau pumnal - pietre- (lapis silex)**, simbol al lui Jupiter, conform [Servius viii, 64], iar în unele procesiuni **sânge de la sacrificarea animalelor era întins cu lama cuțitului pe fruntea copiilor**, obiceiuri primitive care par să fi avut origini din epoca neolitică.

A. Postumius A. f. Sp. n. Albinus Denar de AR. 81 BC), bustul **DIANEI**, arc și teacă de săgeți pe umăr, cap de bou deasupra, Revers: A POSTUMIUS A F SP N ALBINUS, purtând o toga, stând pe o stâncă și botezând boul ce urmează a fi sacrificat. Coform: [Crawford 372/1]. Condition: foarte fină. Weight: 3.90g. Diameter: 20 mm

Nota Numismatică

Aulus **Postumius Albinus** a fost un om de stat Roman, fiind consul în timpul lui **Marcus Antonius** (tatăl lui Mark Antony). În timp ce Albinus era, relativ, necunoscut în istorie el a fost tatăl adoptiv al lui **BRUTUS**, unul din asasinii lui **CAEZAR** în 44 AC. Numele înțrăg al lui Brutus a fost **<Decimus Junius Brutus Albinus>**, Albinus venind de la bancherul acestei monede. Originile Familiei **Albinus** mergeau înapoi în secolul, când numele original era **Albus**.

Această monedă confirmă, ca de altfel și scrierile clasicilor, cum sacrificarea animalelor în Roma arhaică era parte a cultului Apollo și Diana, zeita vânătorii!

In timpul ceremoniilor religioase, Vestalele Virgine foloseau ornamente numite "infula", în care coroane și esarfe (fulare?) făcute din "snururi de lână albă și roșie, ușor împletite" erau atasate cu o fundă albă pe capul animalelor sacrificate oferite zeităților. Ornamente "Infula" erau folosite în special în ceremoniile cultului Apollo și al Diane și erau purtate deasemeni de preoți (Fetial Priest) și de Vestale Virgine în ceremonii. [William Smith, Dictionary]. Diana, zeită a vânătoriei, a fost inițial o zeită italică, echivalată mai târziu cu Artemis.

Ornamentul “infula”, constînd din “*snururi de lână albă si rosii usor împletite*”, folosit în ceremonii, pare să fi fost precursora sărbătorii mărtisorului, tradiție milenară, păgână, existentă astăzi numai la români. O remarcă interesantă, cuvântul “fular” există numai în limba română. Astăzi, mărtisoarele sunt oferite femeilor, în special fecioarelor de 1 Martie, constînd în diferite obiecte, miniaturi simbolice, ornate cu snururi din ață albă si rosie usor răsucite.

Este posibil ca aceste traditii să fi avut rădăcini locale în Dacia, Tracia si Macedonia pentru că, procesiuni de sacrificare cu ornamente ‘Infula’, asa cum sunt descrise în Aeneida, existau în antichitate în aceste locuri înca din sec 6 BC, asa cum se pot vedea mai jos ca simbolistică pe monede si pe bazoreliefurile templelor si erau asociate cultului Apollo/ Diana si a lui Dionisus.

Monede antice din Phocis, locuită în antichitate de tracieni si din Chersoneza Traciană aveau pe avers ca simbol un cap de bour cu ‘**fillete de sacrificiu**’, infula atârînd de pe coarne. Să nu uităm cum Thucydide spunea în a sa carte “Razboiul Pelopozian”, referindus-se la mitul **Philomelei si Procne**, că **Tereus** din legendă nu era regele istoric al Traciei , **Tereus I** întemeitorul dinastiei **Odrise din Tracia**, ci un rege mitic în Daulia, în Phokis, un oras locuit de **Tracieni**.

 PHOKIS. Monedă de bronz, cca. 357-346 BC. AE 13mm (2.23g). Lokris–Phokis. Avers: cap de zimbbru, “fillete de sacrificiu” atârînd de coarne. Revers: $\phi\Omega$, legendă în coroana de lauri. Lokris–Phokis 472.3. VF.	 THRACE, Chersonesos. Secolul 3 B.C. Plumb tessera (16 mm, 3.68 g). Cap de zimbbru cu „sacrificial fillet” pe coarne / Revers capul lui HERMES spre dreapta, purtând petasos. Rare.	 Ancient Greek PHOKIS Elateia. Secolul 3rd-2nd BC, AE18. Cap de bizon, purtând fillete de sacrificiu; EA deasupra / Capul lui Apollo încununat. 4.46 g, 17-18 mm, bronz Referintă: BCD Lokris-Phokis 425; HGC 4, 1143
--	--	--

 Wikipedia (Copyright © CNG 2002) Mărtisor	AMNG 7. Monede antice Thraco-Macedoniene, Derrones, triburi Peoniene din zona de lângă Shtip, Macedonia. AR dodekadrachm cca 500- 480 BC DERONIK(ON). Boi la yokă cu fillete probabil dn lâna rosie si albă împletite in jurul gâtului / quadrypartite incuse square. Rosen 119. (Used by permission of CNG, www.cngcoins.com) From the William and Louise Fielder Collection. Ex Leu 77 (11-12 May 2000), lot 150; Sotheby's Zurich (27-28 October 1993) [Athena Fund Sale], lot 320; Numismatic Fine Arts XXIX (13 August 1992), lot 68; Jonathan P. Rosen Collection (Münzen und Medaillen 72, 6 October 1987), lot 380.
---	---

**In Tracia, Dacia si la festivalurile antice din Samothrace se practica sacrificarea
animaleor folosind ghirlande ‘infula’**

Mai jos Bazoreliefuri din temple sau morminte din Dacia Tracia si Macedonia în care se pot vedea **ornamente “infula” în cultul lui Dionise pe coarnele zimbrilor.**

Detaliu din mormântul regelui trac, Seuthe iii, Kazanlak

Mărțisor

Neo Atic Basorelief, Dyonisus (cu conul de brad) si Horele, Sec 1. De observat inițial, trei anotimpuri menționate de Homer, stând la portile cerului. (in Mediterana nu era larna). **Obiectele din procesiune par a fi snururi, posibil, din lână albă si rosie impletite, infula** [Wikipedia]

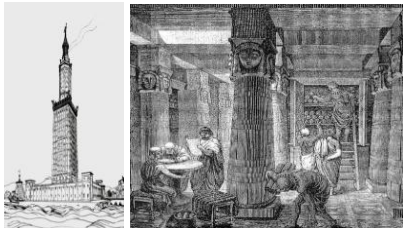
Basorelief din ISTRIA, DACIA, Templul Aphroditei, cca. 550 BC. Muzeul de Istorie, Bucuresti. Este posibil ca snururile care atârnă de pe coarnele zimbrilor de sacrificiu să fie făcute din lână rosie si albă răsucite. (infula)

Basorelief al Templului ARSINOE din SAMOTHRACE construit cca. 288 BC-270BC, Samothrace Museum. Snururi de lână, probabil albă si rosie usor răsucite atârnă de coarnele zimbrilor de sacrificiu (Infula) [Wikipedia]

Sanctuarele din Samothrace, unde festivalul ‘Religiei Misterioase’ era celebrat, erau foarte vechi. Istoricul Herodotus, despre care se zice ar fi fost ‘inițiat’ acolo, este unul din puținii scriitori antici care au lăsat ceva dovezi despre natura acestor procesiuni misterioase. Mai târziu, în perioada helenistică au fost sanctuare Macedonene ale succesorilor lui Alexandru cel Mare, numiți **Diadochi**. **Arsinoe a ii-a** a construit acolo un templu circular pentru întâlnirea preoților cu trimisii regilor pe perioada festivalurilor din insulă.

Decoratiile Rotunde Arsionene, rozete alternând cu capete de zimbri având ghirlande de sacrificiu pe coarne (infula), indică faptul că acolo aveau loc sacrificări ale animalelor. Arsinoe a II-a a fost fica Pharaonului Ptolemy I - Soter, si soția lui Lysimachus, regele Thraciei. Ea s-a căsătorit mai târziu cu fratele ei, Ptolomeu al II-lea si a devenit Regina Egiptului.

PTOLEMY I, SOTER	PTOLEMY II, PHIILADELPHOS	FARUL SI LIBRARIA DIN ALEXANDRIA
 Born 367 BC, ruler of Egypt 323-283 BC. Bronze (23 mm; 9.32 gm). Obv: Capul lui Alexandru Cel Mare tânăr, purtind o caciula de piele de elefant. Rev: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ; Vultur cu aripi deschise stînd pe un fulger. Sear SG 7765.	 AE24. (bronz) 285-246 BC. Alexandria mint Egypt. Bătut cca. 260 BC. Capul lui Alexandru cel Mare, căciula din piele de elefant / Vultur stînd pe un fulger; Litera E jos. Svoronos 450; SNG. Copenhagen. 12,50 grs. Ptolemy II a fost fiul lui Ptolemy I Soter, fondatorul regatului Ptolemaic si sotia, Berenice.	 Despre Ptolomeu I, fost pupil a lui Aristotel si general a lui Alexandru Cel Mare, se crede că ar fi început constructia farului si a librariei din Alexandria, si au fost terminate în timpul domniei lui Ptolomey II -lea

Victoria (Nike) înaripată din Samothrace, o masterpiesă a sculpturii Hellene datînd din cca 190 BC a fost descoperită pe insulă, astăzi aflându-se în Muzeul Luvru, Paris. Dedicăția monumentului nu este clară, dar se crede că a fost darul Rhodienilor pentru celebrarea unei victorii navale.

EURYDICE	ARSINOEII a II-a	LYSIMACHOS
 Rar portret a ficei lui LYIMACHUS, Bronze AE 17, SNGvA 2159; SNG Cop 1105; BMC Ionia, p. 56, 75 (Ephesus numit Eurydicea), VF, Smyrna mint. Smyrna a fost imediat numită Eurydicea în acelasi timp când Ephesos a fost numit dupa numele Arsinoeii a II-a, 288 - 281 BC	 IONIA – EPHEOS ca ARSIONEIA. Æ 16, 290 - 281 BC. (3.66 g, 16 mm). Capul right (Regina Egiptului si a Traciei) / căprior în genunchind, ASTRAGALOS¹ în spate, ARSI . SNG Cop. 258 f. Cînd Lysimachus a cucerit Ephesus, el l-a numit orasul "Arsinoeia," in onoarea sotiei, Arsinoe II	 King of Thrace: 301-297 BC. Obverse: Tinar purtind cascheta frigiana/ tracica . Reverse: BASILEWS LYSIMACHOY LYSIMACHOS. 305 BC, Regatul Tracic - 281 BC. AR Drachma. Kolophon

(1) *Astragalos* era în antichitate o piesă de jocuri, făcută din oase de la închieturile picioarelor de oaie sau capră, folosit în divinizări si jocuri în maniera asemanatoare cu cea a zarurilor de astăzi. Mama ne spunea cum fratele ei cu prietenii, copii din satul Cunisti, Ialomita se jucau cu piese de 'astragalos', pe care le numeau 'gioale'

Wikipedia

Saturnalia: Festival între 17 și 23 Decembrie. Festival de iarnă, bucurie și relaxare în Roma Antică. Masa de jocuri.

Wikipedia

Jucatori cu Knucklebone (astragalos), Origine Grecia, cultura antică; Perioada cca. 340-330 BC. Locul de origine Sudul Italiei, material terracotta

Urmărind locurile de răspândire a cultului mărtisorului se pot vedea zonele în care există și astăzi descendenți ai acestei populații antice Daco / Thrac.

Se mai spune cum tradiția mărtisorului mai apare și în unele sate la Sud de Dunare unde mai există o populație de români, și este explicabil, pentru că tradiția vine de la **Daco / Tracii** care au mai rămas acolo și care au fost asimilați de **slavii** veniți în **Moesia Inferioară** după anul 600 AD, în timpul împăratului bizantin **Maurice Tiberius**. În campaniile **Balkanice** ale împăratului **Maurice** orașul **Tomis** a fost asediat de avari în iarnă 597/598.

O întâmplare curioasă, relatată de un cronicar bizantin, are loc într-o campanie a împăratului la sud de Dunăre, împotriva intruziunii triburilor **Slave** și **Avare**. O alarmă falsă dată "*torna, torna fratre*" a fost înțeleasă greșit - "*de toti ostenii bizantini care vorbeau limba străbunilor lor*" - spune cronicarul vremii - și care a bulversat întreaga armată bizantină, pierzând astfel în Delta Dunării urma unor căpetenii inamice. Evenimentul a fost relatat mai târziu și de alt cronicar bizantin, **Teophan Confesorul** (752 – 817) în lucrarea sa 'Cronographia', fiind considerat un eveniment important.

Nicolae Iorga scrie despre acest incident, și credea că aceasta ar fi fost prima atestare a limbii române. **Evenimentul este considerat discutabil de unii istorici - dar un lucru este foarte clar și important - atâta timp cât cronicarul vremii spunea "vorbeau limba străbunilor lor". În plus, această informație arată cum armata bizantină avea în componența ei, în acel timp, un mare contingent local, Traco / Dacic.**

MAURICE TIBERIUS

Monedă bizantină emisă de împăratul **MAURICE TIBERIUS**, 13 Aug 582- 22 Nov 602 AD, Bronze follis, DOC I 166a, SBCV533, gVF, 1st officina, Theoupolis (Antioch) mint, greutate 11.833g, maximum diametru 28.7mm, die axis 0o, 595 - 596 A.D.; obverse D N MAVRINVS - CN P AVT, bust, coroană cu ornament trifoil, îmbrăcăminte consulară, sceptru cu cap de vultur.

Mai jos un film despre românii din peninsula Balcanică:

<https://youtu.be/xaATecdsqGk?si=z5Y02BBv8HuWGAwZ>

<http://arhiva.formula-as.ro/2011/992/societate-37/krk-insula-ciobanilor-vlahi-14371>

Originea posibilă tragică a cuvântului sat, sate/ satala, satre

Cuvântul <sat> este menționat în dicționarul român cu origine latină, din “fossata”!? În zilele noastre există un loc <Satala>, vici în limba latină, (modern Sadak, Turcia) în Asia Mică, în antichitate în Armenia, înconjurat de munți, în apropiere de râul Eufrat. Acolo în antichitate au fost cantonate, încă dinaintea de 80 d.Cr. din timpul împăratului **Vespasian**, legiunile Romane a -XVI, <Flavia Firma> și a -XV, <Apollinaris>. Împăratul **Traian**, după supunerea **Daciei**, a fortificat locul în AD 115, transformându-l în castru.

Cuvântul <Satala> (satul-ăla!?) este identificat prima dată în Iliada lui Homer ca fiind “un loc unde se strîngeau armatele”!

	VESPASIAN	TRAIAN
		
Satla , vici, în zilele noastre, în Turcia, baza legiunilor romane. În ruine; turnuri și picioarele apeductului.	Monedă denar a lui Vespasian 69-79 îCr, bătută la Roma, rev: Zeita recoltelor, Anona .	Monedă cu capul lui Traian AD 117, Roma. Rev: Râul Dunarea cu mâna în gâtul frumoasei Dacii, fortând-o la pământ, o referință subtilă a victoriei lui Traian împotriva Dacilor.

După Varro, [*“De lingua latină”* 5.64], numele zeului **SATURN** este derivat din “satus” care înseamnă “a semăna”. Dominique Briquel [*“Jupiter, Saturn e la Capitol, Esseie”, p 144*] spune, chiar dacă această etimologie nu pare a fi plauzibilă în grupurile lingvistice, ea totuși reflectă caracteristica originală a zeului protector al așezărilor rurale și al agriculturii. **Numele lui Saturn apare în imnurile vechi <Saliare> ale Romei. Saturnalia era o sărbătoare arhaică, care avea loc în localități în Latium în fiecare an, între 17 și 23 decembrie, încă dinaintea de formarea Romei.** O etimologie mai probabilă este legătura numelui Saturn cu Zeul Etrusc <Satre>, un oraș mic antic în Latium, numit <Satria>.

Un trib <Satre> este menționat și de Herodot [*Cartea 7, Cap iii*], care spune că erau toți Traci, oameni liberi, care trăiau în munți și care aveau pe vârf un oracol al lui <Dionisos/Baccus (roman)>, asemănător cu cel din **Delphi**. O preoteasă numită <Bessi> făcea interpretările. În **Lidia**, se știe, alt nume al lui **Dionisos** era <Bassara>.

În studiile lingvistice de la *“Royal Society of Literature”, Cambridge, Anglia în sec XIX*, se identifică o rută geografică a triburilor și localităților cu numele de <Bessa>, din India până în insulele Britanice, mijlocul traseului fiind, în Tracia.

Asemănări între poemele Vedice, miturile Hellenice și legendele Arthuriene, tradiții și obiceiuri sunt înregistrate pe acest traseu începând din India, în Mediterana, Tracia, Italia, până în Britania.

Aceste localități, mai todeauna, sunt asociate cu zone muntoase, caracteristice tracilor: Stefanus din Byzant menționează <Bessygicae>, o rasă de oameni în India, Ptolmeu vorbește de o populație <Besadae>, după fluviul Gange; <Bassara> era un oraș în Assiria, Strabo vorbește de <Besas> în Egipt, un oraș <Besbicus>, în Propontis; Herodot/ Strabo / Pliny descriu triburi <Bessi> în Tracia, un oraș <Bessa> în Phocis, în Peloponez și Locri, orașe care au participat la războiul Troian, alături de greci, menționate de Strabo și Stefanus din Bizant; <Bessa> un oraș în Tessalia, <Besidiae> în Calabria, Brutii (Livi, cartea 30); <Bescia> (Brescia), nu departe de Latium; <Besano>, <Bessippo> în Spania și <Besse> în Bretania Franceză.

Studiul arată deasemeni o rută geografică și a cultului Dyonisiac/Baccusian, <Bessi> fiind numele Preotului Satrian al lui Bacchus, mereu asociat cu <capre și satiri>, capra fiind un animal sfânt pentru Bacchus, cum se poate observa în simbolistica monedelor următoare:

Monede din localități tracice cu zeități Bacus (Bassara), Apollo, Hermes, și simboluri sacre dionisiene/ bacice (basara): cupe, satiri, capre, berbeci, zimbri (boi).

 Monedă de Ag. din THASOS, TRACIA, Stater 510- 480 îCr., SATIR cu barbă cărind o nimfă protestînd.	 Monedă de Argint. THASOS, TRACIA, (Circa 412-404 îCr), SATIR îngenunchind, cu o CUPA TRACICA în mână, Rev: Rev: ΘΑΣΙΩΝ, Amphora	 Monedă de Ag. din AINOS (Poltybria), TRACIA diabol, Hermes, Rev: GOAT.
 Monedă bronz Aiolis, AIGAI Sec 3 îCr. Cap cu diadema a lui Apollo. Rev: CAPRA, foarte rar.	 TROAS, Neandria, Sec 4 îCr. AR Obol (8mm, 0.54g.). Capul lui Apollo / Rev: BERBEC	 TROAS. Lamponeia. Bronz, Sec 4 îCr. Obv: Capul lui Dionise: CAP DE BOU; strugure deasupra

Acest cult era practicat din **India** până în toată **Mediterraneană**, cum este indicat de Strabo, și în continuare până în vest în **Bretania Franceză**. Cultura triburilor <**Bessi**> a fost continuată în Insulele Britanice de triburile **Celtice**.

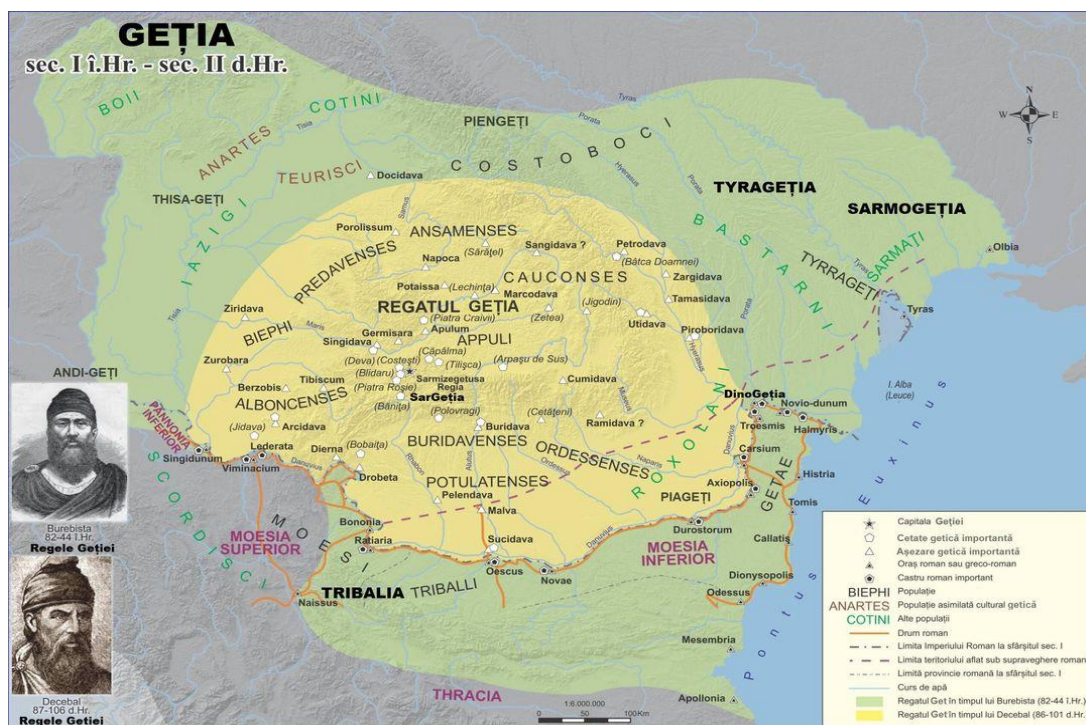
Dar linia de migrare a triburilor **Bessi** este deasemeni identică cu ruta <**Satrae**>. Numele sunt mai puțin clare, găsim <**Satriade**> din **Ariana**, în **India** până în **Persia**, **Arabia Felix** și în **Frigia**; <**Satrae**> se găsește în **Creta**, <**Satracus**>, o așezare și râu în **Cypru**; <**Satrocentae**> un trib de traci lângă <**Satre**> în **Tracia**; <**Satria**>, <**Satricum**> în **Italia**, <**Satala**>, <**Satula**>, în apropiere, sau comune cu **Samnites** în **Italia**; <**Saturna**>, <**Saturia**> în **Calabria**; <**Asturia**> în **Spania**, care prin anagramare ar fi <**Saturia**>.

Concluzia studiului ar fi cum <**Satrae**>, clar, nu era numele triburilor or oamenilor, ci locurile asociate cu triburile trace <**Bessi**> care îl divinizau pe **Dyonisos / Baccus (Bassara)**.

[Din, "Transactions of the Royal Society of Literature, Cambridge, The United Kingdom, Vol XIX, 1896. Cercetări și examinare a oamenilor, limbilor, obiceiuri și altele, menționate de Herodot, Strabo, etc în India, Thrace, Italy, și Europa de Vest", by Dr. Phené, F.S.A.].

In mod cert, la acea vreme, în Secolul XIX, autorii acestui studiu nu aveau cunoștință de faptul că "Dacia/ Tracia" era plină de așezări care se numeau atunci, ca și astăzi <**Sate**>!. De remarcat cum la sud de Dunăre era locul unde se găseau în antichitate triburile <**Bessi**>.

Mai jos este o hartă antică a Geto/Daciei, și sudul Dunării, Moesia și parțial Tracia unde sunt arătate așezări, fortificații și castru Romane, între secolul I BC și secolul II AD [Wikipedia].

Numele Basarabiei², astazi Republica Moldova, posibil legatură cu Bassareus/Bassara, numele Lidian a lui Dionisus.

DIONYSUS LYDIA. SARDES. (cca. secolul 4 BC) AE Chalkous 12 mm. 1.7 gm. Obv: Capul lui DIONYSUS spre stânga, purtând coroana de frunză vită de vie. Rev: F-S (in limba lidiană), faimoasa cupă tragică. CNG E-Auction 248 (2011), 119 (as 'Syros'). Gorny & Mosch 203 (2012), 197 (as 'Naxos'). Vögtli, Pergamon 524. Rare. Misterele Dionisiene din Grecia si din Imperiul Roman se pare că au evoluat din un cult de inițiere primitiv de origine, probabil Tracică, sau Frigiană, care s-a întins în zona Mediteranei la începutul perioadei clasice si în Hellada.	Bassareus, alt nume a lui Dionisus, [Horatiu. Carmen Saeculare i, 18.11]; [Macrobius. Saturnalia, i, 18.] care, de acord cu explicatiile grecilor , vine din "bassara" (βασσάρα) or "bassaris" (βασσαρίς), toga lungă, făcută din piei de vulpe [Dictionar Hesychius], pe care o purta zeul si maenad-"iele" în Trace, de unde si maenad-"iele" adesea erau chemate , bassarae or bassarides. "Grecii intoxicați inițiati în extaziile Tracice ale lui Dionisos se clătină, cu Frigienii vechi închinându-se lui Sabazius, Lidienii posedati de Bassareus, si Cretanii în frenezia lui Zagreus, toti pretinzând, în cupelelor, întelesul transcendentei vietii." [Extras din cartea "Heraclitus fragments", by Marry Karr, Introducere.]
--	---

Regiunea dintre Prut si Nistru a fost numită **Basarabia** de către rusi în 1807, în tratativele cu Napoleon I. Inițial, numele de Basarabia era numele unei fâsii înguste de pământ, riverană Dunarii, fosta "**Valahie Dunăreană**", de la vărsarea **Siretului** la **Chilia Veche**, menționată între secolele ix–xii în scrieri bizantine [confirmare este necesară]. Această fâsie a fost adjudecată în 1343-1345 de domnul muntean **Basarab I** si fiul său **Nicolae Alexandru** de la principele **Dimitrie, un tătar creștinat**. [Col. Rezerv. dr. Mircea Dogaru]. **Asta ar confirma numele Basarabiei existent încă din sec IX si deci, există posibilitatea de a avea originea de la <Bassara>, alt nume pentru Dyonisos/Bacus- zeul vinului, si nu de la un nume cuman a lui Basarab, cum se spune! De altfel această regiune este cunoscută încă din antichitate ca mare producătoare de vinuri, ceea ce o califică ca fiind Tară a lui Bassareus.**

(2) Pământ milenar românesc anexat de Stalin în 1940, prin ultimatum în urma pactului Ribentrop / Molotov.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Ocupa%C8%9Bia_sovietic%C4%83_a_Basarabiei_%C8%99i_Bucovinei_de_Nord

Despre numele satului de ciobani (A)Polovragi.

Harta de mai sus a Getiei arată multe si interesante lucruri. La prima vedere este indicată area de extindere în antichitate a populatiei **Traco/Daco/Getae**. Zona Traciei în sud care se întindea în **Macedonia si până în Muntii Pindului** nu este cuprinsă. **Să nu uităm, legendele regelui mitologic Tereus, si cum Seneca numea Muntii Pindului - munți ai Tracilor**, [Seneca, Hercule Furens 2], iar Strabon si Pliniu vorbeau de un oras trac **Bessa în Phocis**.

O remarcă , care ar fi de interes aici, este existența pe această hartă antică, pe lângă multe alte asezări, a satului de ciobani daci, **Polovragi**, la poalele munților **Parâng** în **Oltenia**, marcînd astfel existența ei încă din antichitate. Fiind atit de veche, este posibil ca toponomia locului să aibă legătură cu numele

pesterei din localitate **Polo-vragiul**.³ Un argument în favoarea acestei afirmatii ar fi că în antichitate *“cultul lui Apollo era practicat în Grote si în Temple”, iar în mitologia Romană Apollo, pe lângă multe alte atribuții, o avea și pe cea de - “Apollo Medicus”*.

Aceste argumente se pot vedea în simbolistica monedei Romane imperiale de mai jos, emisă în apropiere de Troia, având pe revers cultul lui Apollo Sminthius (Smintitul), și apar explicit descrise în cartea “Apollo” by Fritz Graf, Ed. Routledge, London și NY, 2009, unde se spune: “...Romanii au instituit un cult a lui Apollo Medicus”.

(3) Există unele păreri precum acest cuvânt “vragi” este de origine slavă dar, se pare că nu este așa, deoarece este un cuvânt arhaic tracic însemnând “tămăduitor, vrăjitor”, bineînțeles în sensul arhaic – a face minuni. În limbile slave ale vecinilor poate să fi venit din substatul lingvistic sau să fie un împrumut din timpul când slavii au venit în Peninsula Balcanică, însemnând și “sharlatan”. Niciodată în concepția bunicilor noștri sau a locuitorilor din satele românești acest cuvânt, nu a însemnat – “sarlatan”. Nu este cazul să mai amintim ce spunea Platon în “Dialogurile” sale despre practica vrăcilor Getici, care nu puteau vindeca trupul fără să vindece și sufletul ! Când eram copii și mergeam la bunica, în satul Cunești, Ialomita, bunica credea sincer că ne poate vindeca prin descintece!! 😊

Lângă Polovragi, o altă pesteră numită Pestera Muierii (Muhera în Latin) se află în apropierea satului de oieri vecin Novaci unde, în timpul studenției, ciobanul Badea Matea, tatăl colegului nostru Ion, era ghid

Ajunsesem acolo în Oltenia într-o aventură cu colegii venind de peste munți din Sibiu, unde făceam practica studentească de vară, trecând peste muntii Cindrelului, Surianului în Valea Frumoasei (ce nume!), Tara Lovistei, Obârșă Lotrului, Munții Paring, Vârful Latorita, Cabana Râncă, mergând atunci pe poteci ciobănești, astăzi Soseaua Transalpină.

Pe moneda de mai jos se poate observa oierul Ordes în fața unei statui a lui Apollo Sminthius (Apolo Smintitul) și o grotă (pesteră) unde se practica acest cult, scena fiind descrisă în Iliada lui Homer, dar simbolismul monedei nu este clar astăzi, din cauza gresitei înțelegeri a cultului.

TREBONIANUS GALLUS Alexandria, Troas mint, c. 3rd Century A.D. Time of Trebonianus Gallus or Valerian I (251-260), Bronze AE 21, BMC Troas p. 13, 41; Bellinger Troy type 20, SNG Canakkale -, Lindgren SNG Tanrikulu -, SNG Cop -, SNGvA -, SNG Hunterian, weight 4.045g, diametru 20.8 mm, die axis 0o. Avers: CO ALEX TRO, bustul TYCHE, stindardul Roman în spate, inscrip CO / AV.	Reverse: [COL] AV TROA[D], (Colnia Augusta, Troad). <u>Notă Numismatică:</u> Oierul Ordes stând spre stânga, apare purtând căciula frigiană (dacică)-pilleus, având în mână dreaptă toiagul oierului, statuia lui Apollo Sminthius în față, și o cavernă (Pesteră), în dreapta un Taur. Extrem de rar și interesant. Scena descrisă de Homer în Iliada.	 (Wikipedia) Aceiași moneda, mai centrată și detalii mai clare! De remarcat toiagul înconvoiat al oierului. Acest toiag se vedea în secolul XIX la aromânii din Macedonia și Munții Pindului, având un cap de lup, Simbolul Dacic.
--	---	--

TRAJAN DECIUS Steagul Dacilor pe Columna lui Traian.	Imparat (AD 249-251). AR Antoninianus. Bătut în Roma. RIC IV, pt 3 12(b). Cap cu raze /DACIA, spre dreapta, ținând steagul vertical cu cap de berbec. O eroare a colecționarului, este vorba de faimosul steag Dacic, cap de lup. Acest symbol Dacic (cap de lup) identifica originea Dacica a ciobanilor Aromâni⁴, Vlachi, secolul XIX din Macedonia și Pind.
--	--

(4) De observant tinuta ciobanului Aroman valach cu cea a Daciei cu steagul dac de pe moneda lui Traian Decius

Despre numele țării Lovistei

Zona de care vorbim aici din muntii Daciei este plină de locuri arheologice și toponime Romane din timpul războaielor Daco-Romane (AD 101- 106), și a ocupației Romane care a urmat de cca. 170 de ani.

Legiunile Romane au înaintat în Dacia în campaniile lor și pe **"via Alba-Carolina" (Valea Oltului)**, se crede până la **Tapae**, identificat de unii istorici, probabil, la confluența **Lotrului**¹ cu râul Olt, în **Tara Lovistei, posibil, "Jovistea"**² – însemnând **"Tara lui Dumnezeu"** - care se întinde peste înălțimile muntelui **Parâng și Cindrel** acolo unde plouă, tună și fulgeră foarte des. **"Joviste"** era numele tânărului **Jupiter**, având ca atribut principal fulgerul, cum se poate vedea mai jos pe o monedă republicană!

La poalele muntelui Parâng, pe valea râului Jiu unde începe muntele Retezat se află și orașul **Vulcan**, numit așa de la o altă zeitate Romană, numit Hephæstos la Greci, care apare mai jos ca simbol pe o altă monedă romană republicană.

Zeul suprem al romanilor era **Jupiter**, zis și **Jovis**, iar pe unele inscripții apare **"Joviste"**. **Jupiter la romani era acelasi cu Apollo al Thracilor și Grecilor** așa cum spune **Catullus** (Cățelusi) în unul din poemele sale: *"Copilul Latonei / înaltul Jove mama ta / Te-a născut sub un pom de măsline, în Delos"* [Catullus, by Aurel Burl with selection of poems translated by Humphrey Clucas, published 2010].

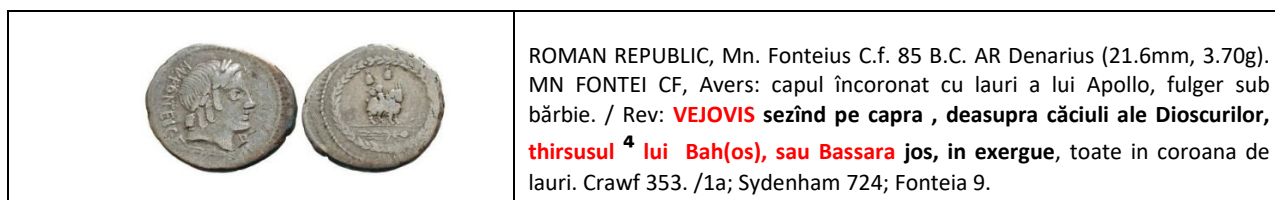
(1) **Lotru, Nume dat posibil de Romani**. Varrus spune că în timpurile vechi soldații erau chemați **'latrones'** și că acum aceeași nume **'latrones'** este dat soldaților fugari care blochează drumurile, stau ascunși și atacă victimele. [Varrus, "The Lingua Latina, Book VII 51- 38, pag 317]. Este posibil ca Dacii veniți din munți pe valea râului **Lotru** să fi ambuscat armata Romană, și de aici, numele râului.

(2) **Joviste este alt nume dat tânărului Jupiter care apare în unele epigrafe. În alt caz, au existat dispute între arheologi, cu referire la confundarea literei J cu L pe o inscripție romană. Asta, ar însemna "Tara lui Dumnezeu". Există alte păreri cum numele Lovistea ar fi de origine cumană!?**

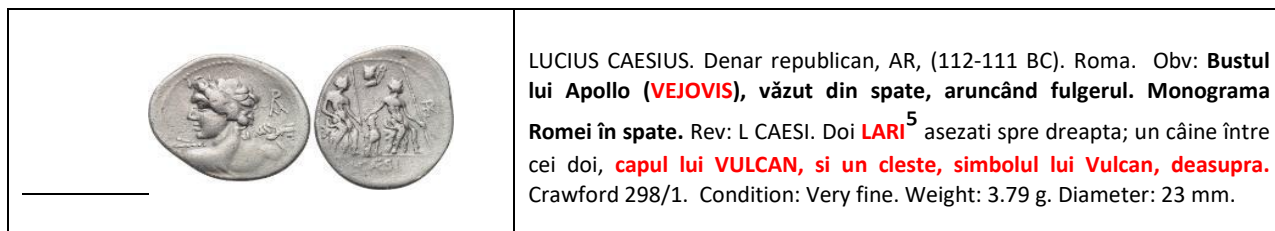
https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aara_Lovi%C8%99te

Pe aversul monedei republicane de mai jos este capul lui Apollo cu un fulger sub bărbie. Pe revers este **VE-JOVIS**, o zeitate Romană mai puțin cunoscută, care era celebrată în templul lui **Apollo în Capitoliul Roman unde exista o statuie reprezentând copilăria lui Jupiter**, despre care se spune, ar fi fost născut pe **Muntele IDA**³ din insula Creta și ar fi fost alăptat de capra numită **Amaltheia**. Deasupra se pot vedea două căciuli 'pileus', simbolul fraților Divini, **Dioscurii**, simbol totdeauna asimilat cu **Traco/ Dacii**

(3) A nu se confunda cu muntele IDA din apropierea Troiei unde s-a născut zeita Cybele, venerată de Traci, intrată în theogonia Hellenă cu numele de Gea, Gaia (zeită a pământului). **Apare și aici o dualitate interesantă!**

(4) *Tirsusul* era un atribut a lui *Bahos (Bacus)*, o lance învelită cu vita de vie și cu un con de brad în vîrf. Pe lînga Cîmpul Lung brazii tineri se numesc *Tîrși*, [Studii în folclor, Volumes 1-2, Elena Niculiță-Voronca, Bucuresti, 1908]

(5) *Larii*, ca zeități protectoare apar des în folclorul arhaic românesc și în diferite forme pe peceti sau blazoanele clădirilor în Bucureștiul interbelic. Doi îngerași înaripați, față în față, între ei o floare, susținând blazonul și suflînd într-un corn sau trompetă. [Studii de folclor de Elena Niculita Voronca, Vol 1, Cap5.5, Bucuresti 1908].

Mitul Dochiei al țăranilor români și Numele de Cappadocia, Anatolia, posibil o legătură cu origini preistorice

Herodotus arată că în timpul revoltei Ioniene ca. 499 BC, Cappadocienii din Anatolia ocupau regiunea dintre Munții Taurus pînă în vecinătatea Pontului Euxin. Cel mai vechi record al numelui **Cappadocia**, anticul grec **Kappadokya**, clasicul Syriac **Kapudokia**, de la vechiul Persan **Katpatuka**, Hittitul **Katapeda**, datează de la sfîrșitul secolului 6 BC, cînd apare în inscripția trilingvă a celor doi împărați Achaemenizi **Darius cel Mare** și **Xerex I**, ca una din țările (Persiana veche **dahyu**- pentru țară). În această listă a țărilor, numele vechi person este **Katpatuka**, și a fost propus de specialiști ca **Kat-patuka** vine din limba **Luwiana**, însemnînd "Țara de jos" [Coindoz M. *Arhiologia / Prehistoire et archeologie nr. 241, 1988, pp 48-59*]. După alte surse ar însemna în limba persană "Land of Beautiful Horses".

Deoarece această toponomie a Cappadociei este puțin argumentată și asumată, să încercăm să privim din altă perspectivă. **Capa, capae** este un substantiv latin însemnînd: 1. **capa, hooded cloak**; 2. **Cassock**,⁶ **cape** or **mantle**. [Sursa: C.H. Beeson, "A Primer of Medieval Latin" 1925]; făcînd o legătură logică, **Cappadocia** ar însemna **Capa Dociei** or **Cojocul Dociei**, în limba română.

(6) *The CASSOCK*, numit și sutană, este o îmbrăcăminte a clericilor în Bisericele Orientale, Ortodoxe, Catolice și unele denominații Protestante Anglicane și Luterane. Numele derivă din antichitatea clasică de la tunica care în Roma antică era purtată sub toga and chiton. Cuvîntul CASSOCK este ca formă și semantic același cu îmbrăcămîntea ciobanilor Romani, *COJOC*.

În foarte multe legende românești personajul mitologic <**Dochia**> este asociată mereu cu <**Cojoacele**> ei, de unde apare sintagma "**Cojocul sau Cojoacele Dochiei**", deci **Tunica sau Capa Dochiei**. Astfel putem face legătura între '**Cojocul Dochiei**' din miturile Daciei și '**Capa Dociei**' din Cappadocia.

Povestile și legende din folclorul românesc cu "**Dochia și cele nouă cojoace**" încep cu sintagma "*A fost odată, că dacă nu ar fi fost nu s-ar fi povestit*". A fost **Dochia** o fată de împărat, o

simplă ciobăniță, sau o **babă afurisită**? Nu stim! De la legendă în istorie, sau din mitologie în tradiție, Dochia a lăsat multe obiceiuri și tradiții pe care țărani români le practică și în zilele noastre.

După o legendă culeasă în sate românești de scriitorul Gheorghe Asachi în 1838, **Dochia** era fica regelui Dacilor, **Decebalus**. Legende din zona munților Ceahlau, din Bucovina și din alte părți arată cum fiind urmărită de regi invadatori, Dochia fuge, *și leapădînd de cele nouă cojoace* și ajunge pe vîrf de munte unde este transformată de frig într-o **stană de piatră**. În altă poveste **Dochia este o babă răutăcioasă** care, crezînd că a venit primăvara *se leapadă de cele nouă cojoace* și ajungînd pe munte cu oile sale este prinsă de un viscol, care a făc-o stănă de piatră.

Probabil, de la mitul Dochiei, stîncile erodate de vînt din masivul munților Bucegi sunt numite **Babele**, și de la Dochia a venit și tradiția ca primele **nouă (9) zile din martie**, cînd vremea este de obicei capricioasă, să fie numite **babe**. De menționat cele **nouă cojoace**, **nouă zile din Martie**, unde **cifra nouă (9)** apare ca un patern comun care, fără nicio legătură, corespunde cu numărul muzelor, despre care istoricii spuneau că erau de origine tracică.

Babele (Old ladies), stîncile erodate de vînt în Muntii Bucegi, România

Piatra Dochiei, Muntele Ceahlau, România

Aparent, sunt multe asumări derivate din realități istorice menționate în scrierile clasicilor, dar și multe coincidențe în legătură cu triburi tracice: triburi antice în muntii Cappadociei, Cataonia, asimilate de localnici ca fiind *păstori Daci* și menționați de Strabon ca martor ocular, fiind servanți ai lui **Apollo**, ai templelor **Dacic** și al zeiței **MA**, identificată cu **Cybele** sau **Enio**, consoarta zeului trac **Ares**; numele munților **Taurus** care ar veni de la zeita **Diana Tauropolis**, numele așezării **Comana** venind de la o coamă de păr a **Diane**, cum spunea Strabon, sau posibil să fie de origine tracică; existența **pelasgilor/ tracilor** din Troad care erau menționați de Homer ca vecini cu '**Cilices**', de unde ar putea veni numele de '**Cilicia Tracheia**'.

ARIARATHES III OF CAPPADOCHIA, TYANA (ca. 230-220 BC) AE (bronze), TYANA MINT, GODDESS 'Ma' IN CHARIOT DRAWN BY TWO SPHINXES (LIONS?), very rare, Bronze (AE, 4.87g, 18mm), Simonetta (1977) 4, SNG von Aulock 6258, HGC 801 (R2). Av.: Phrygian head (Dacian!) Pileus. Rv.: ΒΑΣΙΛΕΥΣ - ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ. / Τ - Υ, Goddess with Raised Left Hand and with a scepter in his right hand. Very rare.	ENYO, Goddess of War [Iliad 5.333], <i>Ma</i> a fost zeita locală în Comana (Cappadocia)(, zeita Phrygianá Kybele, (Cybele Roman), mama zeilor, condamnată de Apollo, cum spune legenda, sa rămână o femeie btrână. Considerată o zeită Anatoliană (Traciană!) a fost introdusă în cultura Romană în timpul celui de al doilea Punic War (3rd century BC). Romanii au identificat-o cu Enyo, Bellona. Enyo, Greek: Ένυώ, în traducere "războinică", a fost zeita războiului și a distrugerii în mitologia Greacă, consoarta lui Ares, zeul tracic ai războiului, care apare în epica lui Homer! Ea este identificată ca sora a lui Zeus and Hera. (note the duality of origin!) [Quintus Smyrnaeus, Fall of Troy, 8.424]
--	--

Existînd atâtea relatări istorice ne putem aventura mai departe și să propunem o altă etiologie cum și numele regiunii Capadocia ar putea fi de origine daco/tracică, avînd în vedere coincidențele cu miturile Babei Dochia și cojoacele ei din Dacia. Acest lucru ar fi fost posibil numai dacă mitul Dochiei, perpetuat în folclorul românilor, ar fi avut origini preistorice, și posibil dus în Cappadocia după războiul Troian de triburi daco/trace menționate de Strabon ca existente la Troia și în jurul Helespontului.

În aceste condiții, este posibil ca în preistorie **Baba Dochia** din legendele țăranilor români să fi fost aceeași cu **Marea Mamá**, așa cum este posibil ca și în **Cappa(docia), Docia** să fie zeita anatoliană **MA, Cybele** care, cum spune legenda Hellenică, a fost condamnată de **Apollo** să rămână o **femeie Bătrână, o Babá**. Ea era principală divinitate locală venerată de către **Daci** în **Comana** în timpul lui Strabon, și asimilată de Romani cu **Enio, Belona**, zeita războiului, consoartă a **Zeului trac Ares**.

Paul M Cristea, Dec 1, 2023. Revizuit Dec 16, 2023/ Oct. 2024 /Feb. 2025